

68. Maanantaina 20 päivänä kesäkuuta 1994

kello 16.05

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1995 sekä laiksi työntekijäin työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa 2165

Hallituksen esitys n:o 104
Toivomusaloitteet n:ot 163 ja 172
Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö n:o 17

2) Ehdotus laiksi kansaneläkeläisissä säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1995 2195

Hallituksen esitys n:o 105
Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö n:o 18

3) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 107
Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö n:o 16

4) Ehdotukset laiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 6 §:n muuttamisesta 2196

Hallituksen esitys n:o 69
Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö n:o 15

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä ed. Kauppinen.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Koski ja Viinanen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1995 sekä laiksi työntekijäin työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 104
Toivomusaloitteet n:ot 163 ja 172
Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintö n:o 17.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Päiväjärjestyksen 1) ja 2) kohdassa käsitellään markkamääräisesti erittäin suurta asiaa. Kysymys on lähes 3 miljardista markasta ja eläkeläisten näkökulmasta hyvin merkittävästä asiasta.

Kun meillä Suomessa sosiaali- ja terveysturvaa erittäin laskelmien mukaan ilman kuntien osuukien leikkauksia on tämän hallituksen aikana vähennetty, leikattu noin 25 miljardia

markkaa, niin näissä toimenpiteissä hallituksen näkökulmasta eläkeläiset on yksi merkittävä ryhmä sen takia, että Suomessa eläkeläisten määrä on tällä hetkellä suurempi kuin lapsilisänsaajien. Molemmat ovat noin 1,1 miljoonaa, mutta eläkeläiset viime huhtikuussa ohittivat lapsilisänsaajien määrän. Huolimatta näistä suurista leikkauksista, mitä on tehty, tänäkin vuonna sosiaali- ja terveysturven koko kansantaloudessa yhteensä ovat noin 190 miljardia markkaa eli yhtä paljon kuin on valtion budjetti. Näistä rahoista ryhmittäin suurin osa menee eläkkeitten maksamiseen eli käytännössä noin 70 miljardia markkaa. Kun me olemme viime päivinä tai viikoinakin ties kuinka pitkään nyt keskustelleet erästä osasta EU-ratkaisua eli maatalouspaketista, niin siihenkin nähden olemme nyt tekemisissä erittäin suuren asian kanssa. Kysymys on lähes 3 miljardista markasta eli säästämisestä siten, että eläkeindeksejä ei ole erältä osin tarkistettu ollenkaan, ja nyt ensi vuoden alusta näihin esitetään tarkistuksia niin, että säästettäisiin kuitenkin lähes 3 miljardia markkaa.

On täysin selvää, että tämä ei ole helppo asia hallituspuolueittenkaan edustajille eikä se tietenkään ole myöskään helppo asia vastuulliselle oppositiolle, joka on tähän asiaan osallistunut hallituspuolueitten kanssa yhdessä.

Tämähän tuli vasta äskettäin sosiaali- ja terveysturvaliokuntaan, niin että valiokunnassa, jossa muutoin oli tämän kevään aikana suhteellisen leppoisa työtahti, loppuun saatiin syntymään tavannutainen ruuhka. Tämä tärkeänä asiana aiheutti valiokunnassa erittäin paljon väittelyä, niin että lopputulos oli se, että tänään vasta näitä molempia hallituksen esityksiä n:ot 104 ja 105, voidaan täällä käsitellä.

Jollain tavoin nämä liittyvät myös siihen, millä tavoin eläkkeet rahoitetaan, mikä on työnantajan vakuutusmaksukorotuksen osuus. Näissä neuvotteluissa, joita on käyty Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen toimitusjohtajan Kari Puron johdolla, on päädytty siihen, että sekä työnantajien että vakuutetun sairausvakuutusmaksua korotettaisiin 1 prosenttiyksiköllä.

Työnantajat mielellään tietysti myös näkevät, että tämä asia menee tällä tavoin, kuin hallitus on esittänyt, koska se suo heille myös syksyllä mahdollisuuden noin 3 miljardia markkaa käyttää vastaavia rahoja, jos haluavat, palkankorotuksiin.

Oppositio on valiokunnan mietintöihin, joita on kaksi ja jotka nyt yhtä aikaa käsitellään, liittänyt vastalauseet, joissa se tuo esille, että tässä

tilanteessa, kun eläkeläisten asema on muitten kansalaisryhmien tapaan vaikeutunut ja erältä osin eläkeläisten maksut ovat jopa korkeammat kuin muilla kansalaisryhmillä, tällaisia hallituksen esityksiä ei pitäisi hyväksyä. Se on näissä vastalauseissa, jotka molempiin valiokunnan mietintöihin on liitetty.

Tarkoitus siis on, että ensi vuoden alusta TEL-sidonnaisia indeksietuuksia korotetaan arviolta 1,5 prosenttia, ja nämä menot olisivat noin 850 miljoonaa markkaa. Heijastusvaikutuksia tässä on myös niihin etuuksiin, jotka työeläkejärjestelmän puolelta on sidottu tähän samaan indeksiin. Tämä kaiken kaikkiaan aiheuttaa sen säästön. Vaikka menoja tulee lisää, niin lopputulos on, että sekä työeläkejärjestelmän puolella että kansaneläkevakuutusjärjestelmän puolella säästöjä tulee siitä, kun näitä eläkkeitä ei koroteta sillä tavoin, kuin tällä hetkellä pitäisi, ehkä noin 4,5 prosentin verran.

Molemmat esitykset tarjoavat nyt tilaisuuden laajempaankin keskusteluun. Useinhan on käynyt niin, että nämä sosiaali- ja terveysturvan asiat, jotka kieltämättä eivät ole hallituspuolueitten jäsenille helppoja, ovat eduskunnan täysistuntokäsittelyssä osuneet sellaiseen aikaan, että se ei kansanedustajille ole oikein sopinut vuorokaudenajan suhteen tai sen takia, että on muutenkin tekemistä.

Ensimmäiseen esitykseen liittyy myös eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto, hallituksen esitykseen n:o 104. Perustuslakivaliokunta selvitti, että kun indeksejä on jätetty tarkistamatta ja kun ensi vuoden alusta tehtäisiin vain noin 1,5 prosentin korotus, niin heikennetäänkö tässä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa sillä tavoin, että tämä pitäisi säätää vaikeutetussa järjestyksessä. (Ed. Laine: Pitäisi!) Äänestyksen jälkeen perustuslakivaliokunta on tullut siihen tulokseen, että näin ei ole asianlaita, kun sentään tällainenkin korotus on käytännössä tehty.

Toivon, että tämä täysistuntokäsittely toisi rakentavan keskustelun muodossa sekä hallituspuolueiden että myös opposition osalta vastauksia siihen kysymykseen, millä tavoin meillä Suomessa sosiaali- ja terveysturvaa pitäisi pitkällä tähtäyksellä hoitaa, miten indeksitarkistuksia eli eläkeläisten palkankorotuksia, jos niin voidaan sanoa, voidaan tehdä ja millä tavoin sosiaali- ja terveysturvan painopistettä tulevaisuudessa asetetaan. Siinä me joudumme tietysti tekemisiin myös sen tosiasian kanssa, että kun meillä Suomessa eläkeläisten määräksi on mainittu 1,1 miljoonaa, lapsilisänsaajien määräksi suurin piirtein

saman verran ja työttömien määräksi puoli miljoonaa, niin Suomessa nimenomaan työttömyyden osalta ollaan tilanteessa, jossa liian iso osa kansasta on työelämän ulkopuolella eikä auttamassa sitä, että lamasta selvitäisiin.

Arvoisa puhemies! Toistan vielä lopuksi sen, että kun meillä todellakin sosiaali- ja terveystoimet ovat tänä vuonna 190 miljardia, eläkemenot niistä 70 miljardia ja tämän hallituksen esityksen säästö huolimatta indeksitarkistuksista noin 3 miljardia, me olemme markkamääräisesti tekemisissä erittäin suuren luokan asian kanssa periaatteellisesti ja myös ihmismäärällisesti, koska tässä on kysymys 1,1 miljoonan suomalaisen jokapäiväisestä elämisestä.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Tämän pitkään jatkuneen laman aikana on usein laskeskeltu sitä, mikä tulonsaajaryhmä on selvinnyt vähimmällä tästä lamasta. Monissa laskelmissa on pyritty osoittamaan, että eläkkeensaajat olisivat selvinneet helpoimmalla. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Eläkkeensaajat ovat joutuneet laman maksumiehiksi eräiltä osin jopa suuremmalla rasituksella kuin muut tulonsaajaryhmät. Muun muassa tänä vuonna eläkeläisiltä peritään kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua 4 penniä enemmän kuin muilta tulonsaajaryhmiltä.

Usein puhutaan myös suurista eläkkeistä ja hyvätuloisista eläkeläisistä ja on vaadittu säästöjä eläkemenoihin heidän eläkkeitään leikkaamalla. Suuren eläkkeen saajia on kuitenkin vähän. Yli 10 000 markkaa kuukaudessa saa 4,5 prosenttia kaikista eläkkeellä olevista. Siinä mielessä tietyt eläkkeellä on helpompaa olla, että eläkkeeltä ei joudu työttömäksi. Työttömänä oloinen on kuitenkin toivottavasti vain väliaikainen olomuoto. Eläkkeellä ollaan usein vuosikymmeniä. Eläkkeensaajien etujen leikkaukset vähentävät toimeentuloa pysyvästi.

On hyvä muistaa, että vanhuuseläkkeellä olevan miehen keskimääräinen oma kokonaiseläke oli viime vuoden lopulla 5 659 markkaa kuukaudessa ja naisella 4 083 markkaa kuukaudessa brutto. Kaikkiaan lähes 300 000 eläkkeensaajaa joutuu tulemaan toimeen alle 3 000 markan bruttotulojen varassa. Indeksitarkistuksilla on siis merkittävä vaikutus eläkeläisten toimeentuloon.

Viimeisten vuosien aikana eläkeläisten indeksikorotuksia on leikattu jo kahteen kertaan. Vuonna 93 indeksikorjauksia leikattiin 1,5 prosenttiyksikköä, tämän vuoden alussa eläkkeisiin ei tullut indeksikorjausta lainkaan, ja Ahon hallitus lupasi korvata vuoden 94 aikana maksamatta

jääneet indeksikorvaukset 95. Nyt hallitus syö taas kerran lupauksensa.

Eduskunnan käsiteltävänä on lakiesitykset eläkkeiden indeksikorjausten leikkaamisesta niin, että 4,9 prosentin TEL-indeksikorjausten asemesta työeläkkeitä korjattaisiin vain 1,5 prosenttia ja kansaneläkettä 2 prosenttia. Indeksikorjausten leikkaamista on perusteltu sillä, että korjausten tekeminen täysimääräisinä kasvattaa liaksi työeläkerahastojen vajuusta. Vajaus voidaan kuitenkin kattaa vuosikymmenen loppuun ulottuvan maksuohjelman avulla. On myös perusteltu esitystä sillä, että asiasta on tehty ns. sopimus työmarkkinajärjestöjen kesken. Erikoisia ovat sopimukset, jotka kohdistuvat eläkeläisiin ja joita tehtäessä eläkeläisryhmiä ei ole kuul-

tut. Verotuksen kiristyminen, lääkekorvausten leikkaus, sosiaali- ja terveystalouden kiristyneet hinnat ja indeksikorjausten leikkaukset ajavat etenkin pienituloisimmat ja sairast eläkeläiset taloudelliseen ahdinkoon. Esimerkiksi Apteekkariliiton julkistamien tietojen mukaan osa on joutunut luopumaan välttämättömien lääkkeiden säännöllisestä käytöstä. Samaan asiaan on kiinnittänyt huomiota myös Kansaneläkelaitos. Lisärasitteena eläkeläisillä on Ahon hallituksen aikana päätetty sairauskulujen vähennysten poisto. Samanaikaisesti on lisätty reseptivapaita lääkkeitä, mikä kuulostaa ihan hyvältä ja liberaalilta toimelta, mutta samanaikaisesti, kun reseptivapautta on lisätty, ovat myös korvaukset näiltä osin kokonaan poistuneet.

Arvoisa puhemies! On epätavallista, että budjettiin liittyviä lakiesityksiä kiirehdytään antamaan eduskunnalle ennen kuin on mahdollista nähdä budjetin kokonaisuus. Tämän kiireen tosin ymmärtää siltä osin, että Ahon hallitus kai luottaa siihen, että kansalaiset ja ennen kaikkea maamme yli miljoona eläkkeensaajaa ehtivät kesän ja syyskauden aikana unohtaa kevätkauden härskiydet.

Sosialidemokraatit eivät hyväksy eläkeläisten kaltoin kohtelua, ja siksi olemme yhteisrintamassa muun opposition kanssa vastustaneet kyseisiä lakiesityksiä. Esitämme niitä hylättäväksi. Valitettavasti voimamme eivät kuitenkaan tule riittämään siihen, että voisimme estää näiden voimaantumisen. Pitkittämään kuitenkin olemme kyenneet tämän asian valiokuntakäsittelyä. Tuloksena on se, että asiaa käsitellään päivänvalossa.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Puisto tässä totesi, asian käsittelyn

osalta on vallan tavatonta, että tässä vaiheessa kevätkaudella, ilman että tiedämme, mikä on ensi vuoden talousarvio, hallitus runnoo täällä nyt väkisin lävitse indeksilait, jotka merkitsevät yli 2 miljardin markan leikkauksia jälleen kerran, toistan siis: jälleen kerran, eläkeläisiltä. On täysin kohtuutonta, että on otettu käyttöön tällaisia menettelytapoja. Aivan kuten ed. Puisto sanoi, nyt tätä onneksi käsitellään päivänvalossa. Viime vuoden lopulla, kaikki muistamme, miten indeksiasioista päätettiin yön pimeinä tunteina ja, voiko sanoa, suorastaan salassa.

On hyvä muistaa, mitä kaikkia muita heikennyksiä tämä hallitus on eläkeläisten osalta tehnyt, ja haluan ne tässä kerrata, etteivät ne varmasti unohdu:

Veroasteikkoihin on jätetty tekemättä yhteensä 7,6 prosentin suuruiset inflaatiotarkistukset vuosina 92 ja 93 eikä myöskään taulukkoja korjattu tänä vuonna 94.

Eläkkeensaajien maksettavaksi tuli vakuutusperiaatteen vastainen kansaneläkevakuutusmaksu vuonna 92. Eläkkeensaajilta peritään tänä vuonna kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja yhteensä 4 penniä kunnallisveroäyryiltä enemmän kuin muilta tulonsaajilta vastaavan suuruista tuloista.

Sairauskulu vähennysoikeus on poistettu verotuksessa.

Työeläkeindeksin laskentaperustetta heikennettiin vuoden 1993 alussa, kun indeksia leikattiin 1,5 prosenttia.

Äsken juuri mainitsin, kuinka hallituspuolueiden voimin säädettiin viime vuoden lopulla, että eläkkeisiin tai muihin etuihin ei tehty lainkaan indeksitarkistuksia tälle vuodelle, ja silloinkin siis runsaasti yli 2 miljardin markan ryöstö eläkeläisiltä tapahtui.

Eläkkeensaajille välttämättömiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja on karsittu sekä hoitopaikkoja että hoitohenkilökuntaa vähennetty. Avohoidon kehittäminen on jätetty kesken. Vuonna 1994 kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia vähennetään melkein 4 miljardilla markalla, ja tilanne kunnissa tulee entisestään kärjistyään ensi vuonna.

Sosiaali- ja terveystalvelujen maksut uusittiin kokonaan vuonna 93, ja tällä hetkellä kunnat hinnoittelevat palvelunsa itse. Lähes kaikki mahdolliset palvelut on jo pantu maksullisiksi ja maksut nostettu annettujen enimmäismäärien ylärajoille. Terveyskeskuksmaksu on tästä yksi esimerkki. Se otettiin käyttöön vuonna 93. Aikaisemmin maksuton kotisairaanhoido on pantu

maksulliseksi ja pitkäaikaisesta hoidosta voidaan veloittaa 35 prosenttia yli 2 500 markan kuukaudessa menevistä tuloista. Pysyvän laitoshoidon hintaa on nostettu. Sairaaloitten poliklinikkamaksua on nostettu. Hoitopäivämaksua on nostettu. Sairausvakuutuksen omavastuuosuuksia on korotettu ja lääkkeiden korvausta soa alennettu ja tänä vuonna on otettu käyttöön järjestelmä, jolloin ns. ilmaisiläkkeet eivät enää ole ilmaisiläkkeitä, koska niistä aina menee omavastuu.

Arvoisa puhemies! Eivät ainoastaan oppositiopuolueet vaan myös kaikki eläkeläisjärjestöt protestoivat vahvasti näitä indeksiheikennyksiä vastaan. Toukokuun 26 päivänä kaikkien eläkeläisjärjestöjen yhteinen delegaatio vieraili täällä eduskunnassa: Eläkeliitto, Kristillinen Eläkeliitto, Eläkeläiset ry, Oikeutta eläkeläisille ry, Eläkkeensaajien Keskusliitto ry, Suomen Ruskaliitto ry, Kansallinen Eläkeläisliitto ry, Svenska Pensionärsförbundet rf. Kaikki nämä järjestöt siis yhdessä protestoivat vahvasti ja varoittivat eduskuntaa tekemästä näitä heikennyksiä.

Heidän kirjelmässään todetaan, että vakavin ja vaikutukseltaan dramaattisin huononnuks on nyt maksussa olevien kansaneläkkeiden ja ansioeläkkeiden indeksikorotuksen maksamatta jättäminen vuodelta 94. Edelleen todetaan: "Suunniteltu 1,5 prosenttiyksikön korotus työeläkkeisiin ja noin 2 prosenttiyksikön korotus kansaneläkkeisiin vuonna 1995 ei tuo eläkeläisille korvausta jo tapahtuneista eläkkeiden menetyksistä. Luvaistuista korotuksista saamatta jää ansioeläkkeistä noin 2,8 prosenttiyksikköä ja kansaneläkkeistä noin 1,6 prosenttiyksikköä." He muistuttavat myös meitä siitä, että kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua peritään heiltä 4 penniä enemmän kunnallisveroäyryiltä kuin muilta tulonsaajilta.

Edelleen eläkeläiset korostavat sitä, että verotuksen kiristyminen, omavastuuosuuksien käyttöönotto ja korotukset sekä indeksikorotusten jättäminen maksamatta ovat ajamassa etenkin pienituloisimmat ja saavat eläkeläiset todelliseen ahdinkoon. He korostavat myös sitä, että kyseessä on paitsi eläkeläisväestön toimeentulon laiminlyönti myös päätöksenteon moraali tai itse asiassa voi tässä tapauksessa sanoa: moraalinen puute.

Valtakunnalliset eläkeläisjärjestöt vaativat siis eduskuntaryhmiltä, että eduskunta päättäisi toteuttaa eläkeläisille annetut sitoumukset eläkkeiden indeksitarkistuksen suorittamisesta 1.1.95 lukien täysimääräisinä. Tämä on harvinaisen selvää tekstiä, ja täytyy ihmetellä; kokoo-

muksellakin hiljattain oli oma presidenttiehdokaansa eläkeläisjärjestön puheenjohtajana, ja aivan yhtä lailla tämä kokoomusta lähellä oleva — nämähän ovat sitoutumattomia eläkeläisjärjestöjä mutta kokoomusta lähellä oleva — eläkeläisjärjestö protestoi voimakkaasti ja kiinnittää meidän huomiotamme juuri siihen, että tässä jälleen kerran toimitaan lainvastaisesti. Ei noudateta voimassa olevaa lakia, vaan jälleen tehdään poikkeustoimia. (Ed. Apukka: Se on porvareiden tapa!) — Se on porvareitten tapa. Kyllä se tiedetään. En tiedä, taisi olla valiokunnan puheenjohtaja, joka tästä muistutti, mutta se näyttää valitettavasti olevan tämän porvarihallituksen tapa. On tietysti eduskunnan ja hallituksen häpeä, että näin on, että ei näitä toteuteta.

Arvoisa puhemies! Haluan myös korostaa sitä, että usein eläkeläisistä puhutaan aivan kuin he olisivat kovin hyvätuloista väkeä ja näin ollen heillä olisi varaa tinkiä jatkuvasti vuosi vuoden perään omasta elintasostaan. Muistutan, että 143 000 eläkkeensaajaa joutuu edelleen tulemaan toimeen pelkän kansaneläkkeen varassa, ja kansaneläkkeen maksimimäärähän on 2 479 markkaa kuukaudessa tällä hetkellä. Se, saako tämän maksimin, riippuu tietysti kuntaryhmästä ja myös perhesuhteista.

Nyt kun täällä esitetään kansaneläkeindeksiin tehtäviä muutoksia, niin näin siis aiotaan säästää varoja Kansaneläkelaitokselle 300 miljoonaa markkaa ja muita kansaneläkeindeksillä tarkistettavia etuusmenoja 30 miljoonaa markkaa. Jos lasketaan sekä tämän että ensi vuoden osalta nämä säästöt Kansaneläkelaitoksen maksamissa etuuksissa, niin kansaneläkkeiden osalta säästöt ovat kahden vuoden aikana siis 760 miljoonaa markkaa ja muiden, kansaneläkeindeksillä tarkistettavien etuusmenojen osalta 80 miljoonaa markkaa. TEL-indeksin osalta säästöt merkitsevät työeläkkeissä ensi vuonna 1 800 miljoonan markan säästöä eli 1,8 miljardia markkaa ja muissa TEL-indeksisidonnaisissa etuuksissa 150 miljoonaa markkaa, ja lopuksi vielä ansiotason alenemisen johdosta tulee 500 miljoonaa markkaa päivärahaetuksissa säästöä. Eli varsin, varsin mittavista säästöistä on kyse.

Jos sen sijaan tehtäisiin, niin kuin pitäisi tehdä, lainmukaiset indeksitarkistukset, esimerkiksi 4 000 markkaa kuukaudessa työeläkettä saavan osalta tarkistus olisi 196 markkaa, ja nyt siis hallituksen esitys merkitsee sitä, että korotus on vain 60 markkaa kuukaudessa. Eli eläkettä 4 000 markkaa kuukaudessa saava eläkeläinen tulee menettämään 136 markkaa kuu-

kaudessa. Tässä on hyvä esimerkki siitä, mitä tämä merkitsee.

Arvoisa puhemies! Ed. Puisto täällä totesi, että niin TEL-indeksiä kuin kansaneläkeindeksiä koskevat lakiesitykset pitää hylätä. Näin me olemme nähneet asian koko ajan myös vasemmistoliiton puolelta valiokunnassa ja koko meidän ryhmässämme. Näin tulemme käyttäytymään keskiviikkona kolmannessa käsittelyssä. Esitämme näiden lakiesitysten hylkäämistä.

Mutta, arvoisa puhemies, kyllä me haluamme, että tässä asiassa myös yritetään tehdä tänään täällä toisessa käsittelyssä niitä vähäisiä parannuksia, mitä vielä voi tehdä. Eli katsomme, että käydään tämä indeksiasia nyt täällä eduskunnassa pohjamutia myöten lävitse eikä tätä nyt vain huitaisten läpihuutojuttuna täältä eduskunnasta päästetä ulos.

Arvoisa puhemies! Kun viittasin äsken eläkeläisjärjestöjen kirjelmään, niin muistutan vielä, että myös Sotainvalidien Veljesliitto on lähestynyt eduskuntaa, ainakin eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa, näiden indeksikorotusten osalta, ja myös he esittävät ja vaativat, että nämä sotilasvammakorvausten perusteella suoritettavat indeksitarkistukset tulisi tehdä alentamattomina. He toteavat, että kun vuonna 1995 tulee kuluneeksi 50 vuotta sodan päättymisestä, on kohtuutonta, että valtiovalta kohdistaa säästötoimenpiteensä keski-ikältään jo yli 75-vuotiaisiin sotainvalideihin heikentäen heidän vanhuudenhuoltonsa. Mutta näin tämä hallitus ja sen enemmistö aikoo tehdä.

Arvoisa puhemies! Jos nämä lait nyt täältä eduskunnasta runnotaan lävitse ennen juhannusta, niin minusta se osoittaa kyllä valtavaa moraalittomuutta hallituspuolueiden edustajien puolelta. Kun olitte kuitenkin saaneet jo perustuslakivaliokunnasta mieleisenne lausunnon — se äänestyspäättös, mikä perustuslakivaliokunnassa tehtiin, että nämä voidaan tavallisessa säättämisyjärjestyksessä eduskunnassa hyväksyä — sen olisi tullut riittää hallituspuolueille ja teidän olisi tullut antaa tämän asian odottaa edes syksyä kolmannen käsittelyn osalta, koska silloin olisi ollut nähtävissä hallituksen koko budjettiesitys, ja sen jälkeen luulisin, että täällä olisikin voinut olla aivan toisenlaiset näkymät siitä, pitääkö nämä hyväksyä vai hylätä.

Nyt te itsekkin pistätte hallituspuolueiden edustajina pään säkkiin ja hyväksytte täällä eläkeläisten indeksitarkistusten leikkaukset, ja erityisesti kokoomusta ihmettelen, kun kokoomus kuitenkin täällä on välillä pullikoinut ja räpiköinyt

maatalouspaketin osalta. Te olisitte edes tältä osin voineet yrittää pitää itsellänne jonkin näköisen neuvotteluasetelman syksyä ajatellen, mutta ei näy kokoomukselle tämäkään sopivan.

Ei näytä kokoomus onnistuvan edes siinä, että työnantajien lomautussakkoasia saisi arvoisensa päätöksen eduskunnassa. Nyt kokoomus joutuu täysin naurunalaiseksi, kun sen omat edustajat ovat nimenomaan yrittäjien toiveista johtuen olleet vaatimassa, että kesäseisokkien aikana työnantajan lomautussakkoa ei toteuteta. Sellainen poikkeuslaki on ollut käsiteltävänä, ja kun asian käsittely on keskeytetty, kyllä ihmettelen, miten kokoomuksella enää on minkäänlaista kanttia sanoa, että se kykenee hallituksessa jotakin järjeäviä asioita ja parannuksia aikaansaamaan, kun tällä tavalla suostutaan jatkuvasti keskustapuolueen nurin kävelemäksi. Niin olemme ymmärtäneet, että sosiaaliministeri Huuhtanen nimenomaan nyt haluaa vetää lomautussakkoasian pois käsittelystä ja näin todellakin kokoomuslaisilla on kovasti selittelemistä yrittäjille. Olisitte nyt edes indeksiasian osalta odottaneet syksyyn.

Asiaa perustellaan sillä, että työmarkkinajärjestöt pääsevät neuvotteluissa eteenpäin, mutta se tieto, mikä täällä on — kuten sanoin, perustuslakivaliokunta on katsonut, että tämä voidaan yksinkertaisella enemmistöllä hyväksyä — kyllä olisi antanut työmarkkinajärjestöille aivan riittävät mahdollisuudet käynnistää omia neuvottelujaan. Jos tämä hallitus on syksyllä kasassa, kyllä se olisi pystynyt sillä samalla enemmistöllä viemään sen syksyllä läpi, millä se pystyy sen nyt viemään. Mutta, kun tämä ei kelvannut, istutaan nyt sitten yksi ylimääräinen päivä täällä, tai jos vaikka tarve vaatii ja keskustelua syntyy, niin vaikka enemmänkin.

Ainakin tarpeeksi tästä asiasta täällä on puhuttava, ettei enää jatkossa eläkeläisten tarvitse kysyä lehtien palstoilla, tiesikö eduskunta päätöksessään, mitä se teki. Näinhän kävi kevämaksun ja savamaksun osalta, jotka kerätään eläkeläisiltä korotettuina. Eläkeläiset ovat pitkin kevättä huolissaan kyselleet kansanedustajilta, tiesittekö te todella eduskunnassa, mitä se merkitsee. Kyllä tämä eduskunnan enemmistö, joka ne lait viime vuonna hyväksyi, tiesi varsin hyvin, miten se eläkeläisiä silloin jo rokotti ja miten se aikoo rokottaa eläkeläisiä myös tänään.

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Jos voi luokitella hallituksen tämänkeväisiä esityksiä sosiaali- ja terveysvaliokunnan

näkövinkkelistä, niin, ikävä kyllä, ei voi sanoa näiden kahden osalta muuta, kuin että nämä ovat hallituksen hävyttömimmät esitykset, mitä se on tänä keväänä tuonut eduskunnan käsiteltäväksi.

Kaikkein ällistyttävintä on, että nämä väkisin runnetaan läpi kevätistuntokauden aikana. Me olemme protestoineet valiokunnassa tätä menettelyä vastaan. Me protestoimme ennen kaikkea tietysti sitä, että indeksejä ensi vuonna leikataan. Mutta olemme myös protestoineet niillä keinoilla, mitä meillä on käytettävissä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että näitä esityksiä ei runneta läpi tämän kevätistuntokauden aikana.

Hallituspuolueet ottavat tietysti täyden vastuun siitä, että te olette valmiit vastoin teidän omien eläkejärjestöjenne kannanottoja runnomaan nämä esitykset läpi täältä, viemään 2,7 miljardia markkaa eläkeläisiltä, sairailta, vammaisilta, työttömiltä. (Ed. Apukka: Eivät he ole kuulleetkaan niistä!) — No, tuntuu siltä, että edustajat Taina ja Niinistö haluavat sulkea korvansa siltä, mitä täällä puhutaan. Me tiedämme varsin hyvin, että ed. Tainakin on monta kertaa perääntynyt, esimerkiksi sovitellun päivärahan osalta ilmoittanut jälkikäteen, että emme me tienneet, mitä me teimme. Mutta näiden kahden esityksen osalta ed. Taina ei voi sitä sanoa. Hän tietää täysin, mistä nyt on kysymys.

Nyt on kysymys ennen kaikkea eläkeläisten indeksikorotusten suurimman osan leikkaamisesta ensi vuonna. Työeläkkeiden 4,9 prosentin korotuksista viedään suurin osa ja annetaan vain 1,5 prosentin korotus. 1,8 miljardia markkaa on tämän vaikutus työeläkkeisiin.

Keskustelusta on tullut sellainen käsitys, että indeksileikkaukset koskisivat vain eläkeläisiä, mutta sehän ei pidä paikkaansa. Samanaikaisesti leikataan myös sairauspäivärahojen ja vanhempainrahojen indeksikorotukset, myös kaikki rintamasotilas-, sotilasvamma- ja muut vastaavat etuudet, joiden kohdalla kokoomus yleensä on esiintynyt, ikään kuin te erityisesti puolustaisitte näitä ryhmiä. Mutta sehän ei pidä paikkaansa, te annatte viedä heidänkin indeksikorotuksensa.

Erityisesti sotilasvammaetuuksien osalta sitä on pidetty erityisen pahana, koska nehan eivät kaikilta osin ole ollenkaan mitään toimeentuloa, vaan nimenomaan haittaa korvaavia etuuksia, ja tällöin ei pitäisi viedä mitään korotuksia. Sama koskee kansaneläkkeiden hoitotukia, vammaistukia, jotka ovat nimenomaan vammasta aiheutuvien erityiskustannusten tukia. Nyt huomattava osa näistä korotuksista viedään kautta linjan.

Kannattaa vielä erikseen selvittää sitä, mitä tarkoittaa se, että palkkoihin tehdään 4,5 prosentin vähennys, ennen kuin määritellään eläkepalkka, työttömyyspäivärahan perusteena oleva palkka, sairauspäivärahan ja vanhempainrahan perusteena oleva palkka. Tämä 4,5 prosentin vähennys palkasta tarkoittaa sitä, että itse etuutta vähennetään lähes 4 prosenttia.

Eläkkeiden osalta tämä ei tietysti tule merkittämään vielä niin suurta vähennystä, koska tämä tarkoittaa nyt, että vuoden 1995 eläkepalkasta tämä vähennys tehdään. Työkyvyttömyyseläkkeet ja vanhuuseläkkeet määritellään neljästä viimeisestä vuodesta kahden keskimmäisen mukaan. Eli paras ja huonoin pudotetaan pois ja kaksi keskimmäistä on laskuperusteena. Tänä vuonna on tehty 3,5 prosentin vähennys.

Eli ministeri Viinanen halutessaan leikata eläkkeiden 60 prosentin täyttää tasoa tällä teknikalla saavuttaa melko suuren leikkauksen pikkuhiljaa ikään kuin huomaamatta. Mutta tosiasiasa tämä päätös nimenomaan merkitsee, että eläkkeiden tavoitetasoa pudotetaan 60:stä. Itse asiassa hallitus on sanonut, että näin ei menetellä, tätä 60 prosentin tasoa ei leikata, mutta tällä teknikalla leikataan.

Työttömyyspäivärahojen osalta kaikissa niissä päivärahoissa, jotka alkavat ensi vuonna, tehdään 4,5 prosentin vähennys palkkaan, ja se merkitsee melkein 4 prosentin pienennystä alkaviin päivärahoihin. Tämä on erittäin väärä ja tuomitava periaate, kun tämä kaikkein kipeimmin koskee esimerkiksi niihin soviteltuihin päivärahoihin, jotka lasketaan noin 5 000—6 000 markan palkasta. En yksityiskohtaisemmin käy tätä selvittämään. Totean vain, että kaikkein eniten tämä leikkaa alhaisissa päivärahatasoissa. Sairaus- ja vanhempainrahoissa samalla tavalla, kun tehdään palkkaan 4,5 prosentin vähennys, se merkitsee melkein 4 prosentin pudotusta itse päivärahaan.

Tätä 4,5 prosentin vähennystä perustellaan sillä, että kun palkansaaja tulee maksamaan 4 prosentin työeläkevakuutusmaksua ja 1,87 prosentin työttömyysvakuutusmaksua edelleen ensi vuonna — niistähän ei ole vielä päätöksiä tehty, koska budjetti on auki, mutta näin on kaavailtu — ja kun ne ovat verovähennyskelpoisia, hallitus on päätenyt siihen, että niiden nettovaikutus on noin 4,5 prosenttia. Sen vuoksi pitää palkkaperusteisissa eläkkeissä, päivärahoissa, työttömyys- ja sairauspäivärahoissa, vanhempainrahoissa tehdä sama vähennys.

500 miljoonaa markkaa on päivärahojen vai-

kutus, ja osa tästä 1,8 miljardin markan leikkauksesta johtuu myös siitä, että tehdään 4,5 prosentin alennus ansiotasoon, ennen kuin eläkeitä ruvetaan määrittelemään. Jo aikaisemmin totesin, että rintamasotilas- ja sotilasvammaetuksissa ja kaikissa muissa on arvioitu, että heikennys on 150 miljoonaa. Eli hallituksen esityksessä n:o 104, niin kokonaisuudessaan heikennysvaikutus on 2 450 miljoonaa markkaa. Kansaneläkelain mukaisten indeksien heikennys — kun pitäisi tulla noin 3,6 prosentin korotus, annetaan vain 2 prosentin korotukset — kokonaisuudessaan heikentää näitä etuuksia noin 330 miljoonaa markkaa. Siis koko potti, mikä tällä viedään eläkeläisiltä, sairailta, vammaisilta, työttömiltä, on 2,7 miljardia markkaa kertaheitolla.

Kun näin tehdään tilanteessa, jossa ei tiedetä, mitä muuta hallituksen budjettiesitys vielä tuo tullessaan, on täysin väärin, että nämä esitykset käsitellään nyt.

Ed. O. Ojala jo kuvaili sitä, millä tavalla eläkeläisten ja muiden sairaiden ja vammaisten ja työttömien asemaa on heikennetty, erityisesti miten eläkeläisten asemaa on heikennetty. Sitä on heikennetty ja tullaan todennäköisesti heikentämään vielä monella muulla tavalla. Näin ollen kaikki puheet siitä, että muka eläkeläiset olisivat selvinneet tästä lamasta jotenkin paremmin kuin muut, ei pidä ollenkaan paikkaansa, koska nimenomaan eläkeläisiä, ovat he vanhoja tai nuoria, nämä sairauskulujen lisäykset rassaavat kaikkein eniten.

Meidän vastalauseessamme on varsin tarkasti selvitelty, mitä tulee tapahtumaan. Vasemmistoliiton vastalauseessa on vielä yritetty täsmentää sitä, mitä aikaisemmin meidän yhteisessä vastalauseessamme oli esitetty.

Jos otamme yhden esimerkin siitä, mitä tapahtuu, niin jos työeläke on 4 000 markkaa kuukaudessa, siihen päälle tulee eläkeläispuolisilla pelkkä pohjaosa 437 markkaa ja yksinäisellä eläkkeensaajalla pikkuisen lisäosaa eli 492 markkaa. Siis kokonaiseläke on vähän vaille 4 500 markkaa. Työeläkkeeseen pitäisi tulla melkein 200 markan korotus, jos tehtäisiin oikea indeksikorotus, mutta siihen tulee vain noin kuudenkymppin korotus. Kun vielä kansaneläkkeen pohjaosasta leikataan 7 markkaa — siinä minulla on markan virhe vasemmistoliiton vastalauseessa, toivottavasti se toisessa käsittelyssä korjataan — niin tulee noin 145 markan leikkaus 4 500 markan bruttoeläkkeeseen. Mitä 4 500 markan bruttoeläkkeestä tänä päivänä viedään veroa? Yksinäiseltä eläkkeensaajalta menee yli 800 markkaa

kuukaudelta ja eläkeläispuolisolta peräti yli 1 000 markkaa kuukaudessa. Eläkeläispuolisoiden marginaaliveroprosentti tällä tulotasolla on 70, eli korotuksesta heille jää käteen vain kolmasosa. Miksi heillä on 70 prosentin marginaalivero? Juuri sen vuoksi, että he maksavat 4 prosenttia suurempaa kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua kuin yksinäiset.

Jos rupeatte purkamaan tätä, millä tavalla tämä vaikuttaa eläkeläisten asemaan, indeksikorotusten leikkaukset ovat todella merkittävät. Vielä pikkuisen käyn läpi tässä vaiheessa sitä, minkä suuruisia eläkkeitä meillä tänä päivänä maksetaan. Minulla ei ole ihan tätä 4 500 markan esimerkkiä, mutta vuoden 1992 lopussa alle 4 000 markan bruttoeläkkeitä oli melkein 600 000. Siis yli puolet omaeläkkeistä, noin 1 100 000 omaeläkkeestä melkein 600 000, oli bruttoeläkkeenä alle 4 000, josta siis käteen on jäänyt 3 300—3 500 markkaa riippuen kuntaryhmästä, veroprosentista ja siitä, onko yksinäinen vai eläkeläispuoliso. Naisista 60 prosenttia on saanut alle 4 000 markan bruttoeläkkeen. Tällä tulotasolla jokainen kymppi, jokainen markka, sadasta markasta puhumattakaan on suuri raha. Sen menettäminen on todella iso asia, kun otetaan huomioon, että nämä ihmiset joutuvat maksamaan sairastamisestaan koko ajan enemmän ja enemmän, kun maksut nousevat ja korvaukset pienenevät. Nyt vielä ne eläkeläisille, jotka ovat saaneet hoitotukea juuri siihen, että voisivat sairauksista aiheutuvia erityiskustannuksia korvata, myös hoitotukiin tulevat nämä pienemmät korotukset.

Tämä koko ruletti on niin suuri, että tällä indeksikorotuksen leikkauksella on kaikkein suurin vaikutus kokonaisuudessaan eläkeläisten toimeentuloon. Ei siis ole ihme, että eläkeläiset ja järjestöt yhdestä suusta vastustavat näistä esityksiä ja vastustavat jyrkästi sitä, että ne näin ennen kesälomia runnetaan läpi eduskunnasta. Ei ollut mitään eroa niissä lausunnoissa, mitä esitteli kokoomustaustainen eläkeläisjärjestö tai vasemistoliliittolaistaustainen eläkejärjestö, jos eläkejärjestöjä näin voidaan luokitella. Kaikki eläkeläisjärjestöt puhuivat todella kuin yhdestä suusta ja paheksuivat syvästi eläkeindeksien leikkauksia, koska heille oli luvattu hallituspuolueiden edustajien ja ministereiden suulla, että ensi vuonna eläkeindekseihin ei tehdä enää mitään leikkauksia ja tänä vuonna tehtyjen leikkausten osuuskin annetaan ensi vuonna. Mutta näin ei tapahdu. Ensi vuonna leikataan tämän vuoden osuus vielä korkojen kanssa.

Kokonaisuudessaan nämä, niin kuin alussa sanoin, ovat kaikkein hävyttömimmät hallituksen tämän kevään esitykset, jos ajatellaan tämän maan pienituloista väestöstä. Vähin, mitä pitäisi tehdä, on siirtää näiden käsittely syksyyn budjettiesitysten yhteyteen eikä ainakaan käsitellä tänä kevätkautena niitä loppuun.

Arvoisa puhemies! Tulen toisessa käsittelyssä jokaisen pykälän osalta erikseen tekemään ehdotukset, jotta voisimme edes jonkin ryhmän saada täältä ulos.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Kun nyt tuntuu olevan kovempi sade kuin ehkä milloinkaan aikaisemmin — en ole kuullut saliin näin kovaa ääntä — toivottavasti tämä sade sataa nyt hallituksen niskaan.

Täällä sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtaja ed. Skinnari luonnehti sitä eläkeläisten määrää, jota tämä indeksileikkaus koskee, ja määrä ylitti pitkälti miljoonan. Jos tähän lukuun lisätään vielä niiden muiden etuuksien saajat, joiden etuudet ovat sidottuja TEL-indeksiin taikka kansaneläkeindeksiin, niin arvelen, että tuo lukumäärä saattaa jopa ylittää puolentoista miljoonan rajan, kun kaikki muutkin etuuden saajat otetaan huomioon, eli siis se joukko, jonka etuuksiin hallitus indeksitarkistusten leikkauksia nyt ehdottaa.

Aikaisemmin jo osoitettiin, miten pienituloisia eläkeläiset ovat ja miten indeksileikkaus heihin kohdistuu. Haluaisin vielä näitä numerotietoja hieman lisätä toteamalla sen, että meillä on miltei 250 000 sellaista eläkeläistä, jotka joutuvat tulemaan toimeen alle 3 000 markan eläketulolla. Pelkän kansaneläkkeen saajia on, kuten vasemistoliliiton vastalauseessa todetaan, 143 000, ja eläke on pienimmillään 2 083 markkaa ja yksinäisillä 2 479 markkaa silloin, kun se on pelkkää kansaneläketuloa. Näiltä kaikilta hallitus siis aikoo edelleen leikata 1,6 prosentin indeksikorotusosuuden, ja näille kaikille hallitus jättää maksamatta myös sen indeksikorotuksen, joka tänä vuonna jo leikattiin. Siis nämä olivat pienituloisimpia eläkeläisiä. Mutta kohdistuuhan tämä kaikkiin eläkeläisiin, kaikkien TEL- ja kansaneläke-etuuden saajiin.

Indeksileikkaukset ovat molempien hallituksen esitysten pohjalta, niin kuin täällä on todettu, lähes 3 miljardia markkaa ensi vuonna. Mutta jos otetaan lukuun myös ne leikkaukset, jotka tämän vuoden osalta on tehty, niin pelkästään TEL-indeksin osalta leikkausten osuus on yhteensä 5,4 miljardia markkaa ja kansaneläkkei-

den osalta 840 miljoonaa markkaa, siis kahden vuoden, kuluvaan vuoteen ja tulevaan vuoteen osalta, ottaen mukaan paitsi eläkkeet myös TEL- ja kansaneläke-etuksiin sidottujen etuuksien indeksimenetykset.

Minulla on sellainen käsitys, että näitä leikkauksia suoritetaan nimenomaan siinä tarkoituksessa, että hallitus voisi täyttää sitä aukkoa, jonka EU-jäsenyys hallituksen arvion mukaan tulee ensi vuonna valtion talousarviolle aiheuttamaan. Ministeri Pekkarinen on arvioinut tuon aukon suuruudeksi 10 miljardia markkaa. Monet muut ovat voineet osoittaa tuon budjettiaukon olevan 15:n ehkä 18 miljardin markan suuruinen. Siksi oletan, että hallitus leikkaa myös näitä eläkeindeksejä täyttääkseen tuota budjettiaukkoa. Ehkä juuri tässä tarkoituksessa aiotaan edelleen leikata kuntien valtionosuuksia, mikä taas heikentää sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä kunnissa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön liitettyä vasemmistoliiton edustajien ja myös muiden oppositior ryhmien edustajien vastalauseissa osoitetaan lukuisia sellaisia hallituksen ehdotuksesta tehtyjä ratkaisuja, jotka ovat erittäin merkittävästi heikentäneet eläkeläisten ja muiden eläkeläisryhmiin verrattavissa olevien kansalaisryhmien elinmahdollisuuksia.

Perustuslakivaliokunta on suorittanut sellaisen tulkin, että indeksileikkaukset eivät lausua leppäämäänjättämistä, kuten aikaisemmassa puheenvuorossaan ed. Skinnari totesi. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon liittyy kuitenkin eriäviä mielipiteitä. En niitä tässä kaikkia ryhdy esittelemään, mutta haluaisin kuitenkin perustella sitä kantaa, jonka olen ottanut tuon perustuslakivaliokunnan enemmistön käsityksen johdosta.

Kun aikanaan hyväksyttiin valtiopäiväjärjestyksen muutos ja siinä yhteydessä tuli käsite "toimeentulon lakisääteinen perusturva", sitä edelsi myös ns. säästölakien johdosta mahdollisesti annettava perusturva, niin silloin jo hallituksen esityksen perusteluissa todettiin perusturvaetuuden indeksitarkistuksen osalta, että se "on katsottava lakisääteiseksi siitä riippumatta, mikä toimielin tai viranomais vahvistaa korotuksen. Lakiehdotus perusturvaetuuksiin kohdistuvien lakisääteisten indeksitarkistusten leikkaamisesta olisi siten pääsääntöisesti suojalausekkeen alainen." Tässä siis tuo lähtökohta oli, että aina kun indeksia haluttaisiin leikata, se on toimeentulon lakisääteisen suojalausekkeen alainen.

Perustuslakivaliokunta kuitenkin myöhem-

missä ratkaisuisaan on ottanut tähän nähdessä, sanoisinko, liberaalimman kannan, on hyväksytty poikkeuksia. Perustuslakivaliokunnan enemmistö eri yhteyksissä on luopunut tästä absoluuttisen suojan käsitteestä, joka mielestäni oli tuo lähtökohta.

Kaiken aikaa on kuitenkin ollut perustana, että kansaneläkkeen täysi taso olisi suojan piirissä. Myöhemmin on kuitenkin, kuten esimerkiksi hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, perustuslakivaliokunta lausunut mm. näin: "Suojan institutionaalisen luonteen estämättä voitaisiin ilman leppäämäänjättämismahdollisuutta esimerkiksi tarkistaa jonkin verran jonkin suojan piiriin sinänsä luettavan etuuden saamisedellytyksiä ja vähäisesti sen suuruuttakin, kunhan etuuden edelleenkin saisivat riittävän suurena ne, joille se kokonaisuutena arvioiden on välttämätön toimeentulon perusturvan kannalta."

Tässä tulee taas kysymykseen eräs tulkinta, miten on tulkittava "riittävän suurena ne, joille se kokonaisuutena arvioiden on välttämätön". Minun käsitykseni on se, että tämä tarkoittaa joka ainoaa, jopa yhtä yksilöä, niin että tällä lausunnolla halutaan turvata jokaisen yksilön toimeentulo. Mutta olen kyllä havainnut esimerkiksi perustuslakivaliokunnan käsittelyssä, ettei valiokunta halua omaksua sellaista käsitystä, että yksikin taikka jokin hyvin vähäinen määrä voisi sanella tuon suojan käytön. Mutta oma käsitykseni on se, että kysymys on joka ainoastaan yksilöstä. Ei siis saisi syntyä poikkeusta silloin, kun puhutaan tämän perusteen soveltamisesta.

Perustuslakivaliokunnan käsittelyssä itse en ainakaan saanut täyttä varmuutta siitä, etteikö nyt esillä olevan tapauksenkin yhteydessä voi olla ryhmiä, joiden toimeentulon turva ei täytä näitä vaatimuksia. Siis voi olla henkilöitä ja henkilöryhmiä, joille ei turvata täyden kansaneläkkeen suuruista tasoa, esimerkiksi äitiyspäivärahan, sairauspäivärahan ja muiden päivärahojen saajia.

Haluan vielä käsitellä yhtä kysymystä, joka liittyy tähän perustuslakivaliokunnan tulkin taan. Oikeastaan asia esiintyy valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen sivulla 5. Lunaan lyhyesti vastalauseeni perustelua: "Lakisääteisen toimeentulon perusturvan suojaksi tarkoitettua leppäämäänjättämismahdollisuuden merkitystä ja tarvetta on olennaisesti rajoitettu perustuslakivaliokunnassa kuluvaan vuosina vertaamalla mekaanisesti kulloisenkin säästölain muutosta voimassa olevaan etuuteen laissa. Tämän tulkin taopin vuoksi vähäisiksi katsottuja leikkauksia

on voitu suorittaa eduskunnan yksinkertaisella enemmistöllä perättäisinä vuosina ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta, vaikka heikennysten kokonaisvaikutus olisi huomattavakin vuoden 91 tasoon nähden, jolloin valtiopäiväjärjestykseen säädettiin lakisääteisen perusturvan suojaäännös."

Tämä on muutoin se asia, josta eduskunnassa on aiemminkin eräiden lakiesitysten käsittelyn yhteydessä keskusteltu; ed. Stenius-Kaukonen ja me muut vasemmistoliiton kansanedustajat olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että ei ole voitu tarkoittaa sitä, että toimeentulon lakisääteistä perusturvaa voidaan loukata yhdellä päätöksellä jonkin verran, välittömästi toisella päätöksellä taas jonkin verran ja taas hetken kuluttua kolmannella päätöksellä jonkin verran, jolloin tullaan erittäin huomattavaan ja olennaiseen muutokseen. Siksi olen lausunut vastalauseessani tähän menettelyyn seuraavaa: "Tämä valiokunnan tulkinta on mielestämme kohtuuton, sillä se sallii useana perättäisenä vuonna perusturvaetuuteen puuttumisen laeilla, jotka voi hyväksyä eduskunnan yksinkertainen enemmistö. Tulkinta johtaa siihen, että eduskunnan opposition kanssa ei tarvitse neuvotella eläke-etuuksiin puuttumisesta eikä esitysten vaikutusta arvioida kokonaisuutena."

Arvoisa puhemies! Olen halunnut tämän ottaa keskustelun alaiseksi tässä yhteydessä sen vuoksi, että arvioni on, että eduskunta joutuu tähän asiaan palaamaan, ja jos oikeudenmukaisia ollaan, omaksumaan toisen kannan, kuin mikä perustuslakivaliokunnan enemmistöllä tällä hetkellä on.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täytyy tässä vaiheessa sanoa yksi asia, vaikka se ei tähän ihan suoraan liitykään ja ed. Lainehan on aina ollut oikeamielisten puolella silloin, kun on köyhän kansan etuja täällä puolusteltu. Mutta minä vain viittaan vuoden 92 kesäkuuhun, jolloin nämä köyhän asiat, elintaso ja elinturva, myytiin pois silloin yhdestä ainoasta ponnesta.

Jos mennään indeksiasioihin, jotka ovat tässä päiväjärjestyksessä, minä en tiedä, onko niistä samanaikaisesti keskustelua täällä, kun olen ollut poissa — joka tapauksessa lepäämäänjättämissäännösten heikentämisellä silloin, arvoisat vasemmiston, niin demarien kuin vasemmistoliiton, edustajat, myytiin köyhän asia. Kaikki tämä täällä on vain sanallista helinää, ei mitään muuta. Mutta jos silloin olisi oltu järkeviä, niin kuin

vasemmistoliitosta olivat edustajat Tennilä ja Laine ja SMP:n eduskuntaryhmä, jossa silloin olin mukana, silloin olisi pidetty kiinni köyhän asiasta, mutta muut myivät asian. Täällä on turha puhua enää köyhän asiasta sen jälkeen, kun on myyty hallituspuolueille kaikki oikeudet tehdä, mitä haluavat, lepäämäänjättämissäännösten kumoamisen perusteella.

Ed. Kaarilahti (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine korosti nimenomaan perustuslakivaliokunnan enemmistön kannassa kumulatiivista vaikutusta. Siltä osin voin yhtyä ed. Laineen säätämisyjärjestysnäkökulmaan. Kumulatiivisen vaikutuksen salliminen on perustuslain lepäämäänjättämissäännöksen kiertoa, ja tässä mielessä olen myös yhtynyt I vastalauseeseen.

Mutta mitä tulee KEL-indeksien korotukseen ja siihen liittyvään säätämisyjärjestykseen, ei ole kysymys siltä osin kumulatiivisesta vaikutuksesta vaan yhden vuoden korotuksen jättämisen uusimisesta, joka on aivan eri asia kuin kumulatiivinen vaikutus.

Tässä yhteydessä vastauspuheenvuorossani en halua ottaa kantaa koko lakiesityksen oikeudenmukaisuuteen tai epäoikeudenmukaisuuteen.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine todella hyvin perusteellisesti ja asiantuntevasti esitteli perustuslakivaliokunnan näkemyksen asiassa. Olisin sen lisäyksen ed. Laineen puheenvuoroon tehnyt, että valiokunnassa kuullut asiantuntijat eivät kaikilta osin ainakaan yhtyneet siihen käsitykseen, että lakiesitykset ovat jätettävissä lepäämään. Asiantuntijoista ehkä paras, lisensiaatti Karapuu, joka on ollut valmistelemaan säännöstä, katsoi, että nämä ovat säädettävissä yksinkertaisella enemmistöllä.

Ed. Aittoniemelle, joka lähestyy huolestuttavasti ulko-ovea, huomauttaisin, että lepäämäänjättämissäännösten kumoaminen selkiinnyttää parlamentaarista vastuuta. Jos ed. Aittoniemi on esitystä vastaan, on parempi äänestää sitä vastaan kuin temppuilla lainsäädäntöjärjestyksellä. Lepäämäänjättämissäännöksiä ei tavattu mistään maailman lainsäädännöstä siinä laajuudessa, kuin ne olivat meillä aikanaan. Niiden voimassa ollessa ei oikeastaan hallitus voinut toteuttaa politiikkaansa eikä oppositio toteuttaa politiikkaansa. Silloin hämärtyi se parlamentaarinen jännite, joka kuitenkin äänestäjien täytyy nähdä

ja tietää, ketkä haluavat tiettyjä ratkaisuja ja tekevät niitä ja ketkä esittävät omat vaihtoehtonsa. Äänestävät arvioivat sen perusteella, mikä poliittinen suuntaus tulee saamaan jatkossa heidän tukensa.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi kaikissa sopivissa ja sopimattomissa, niin kuin nyt, tilanteissa muistuttaa siitä, miten vasemmistoliiton eduskuntaryhmän enemmistö silloin oli lepäämäänjättämissääänösten kumoamisen kannalla. En ole aikaisemmin hänen näihin puheenvuoroihinsa puuttunut, mutta haluan nyt tässä tapauksessa puuttua sen vuoksi, että silloin, kun tämä onneton päätös tehtiin, jäi kuitenkin voimaan se, että lakisääteisen toimeentulon perusturvan osalta jäi lepäämäänjättämissääänös. Mutta nyt perustuslakivaliokunta on tätä lähtenyt mielestäni väärin perustein murtamaan.

Mitä tulee asiantuntijalausuntoihin, joihin ed. Nikula äsken viittasi, asiaan voidaan palata toisen käsittelyn yhteydessä. Minulla on käytettävissä kirjalliset esitykset, joissa asiantuntijoista useat lausuiivat sen käsityksen, että esillä olevista esityksistä osa on jätettävissä lepäämään niillä perusteilla, joita asiantuntijat esittivät.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Kaarilahden puheenvuoron johdosta. Olin ilahnutunut nähdessäni, että oikeudenmukaisuutta puoltava edustaja oli allekirjoittanut perustuslakivaliokunnan lausunnon vastalauseen. Nyt kuitenkin hänen käyttämänsä puheenvuoron perusteella petyin, koska huomaan, että ette ehkä ole lukenutkaan kokoomusta lähellä olevan Kansallinen Eläkeläisliitto ry:n kannanottoa, jossa juuri vedotaan siihen ajattelutapaan, jota vastalause noudatti, jonka olitte allekirjoittaneet. Kuvittelin, että olette todella ryhdikkäästi puolustamassa eläkeläisten oikeuksia.

Ed. K a a r i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puistolle toteaisin, että yhtyessäni vastalauseeseen nimenomaan sääätämisyjärjestyksen osalta mielestäni koko ajan olen noudattanut perustuslakivaliokunnassa tiettyä tulkintalinjaa ja olen siinä suhteessa ollut perustuslakivaliokunnan vähemmistön kannalla nimenomaan sääätämisyjärjestyksen osalta.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Iiro Viinanen on todella merkittävä mies. Hän on pystynyt

hirttämään Santeri Alkion, mikä tempu ei muilta koskaan ennen ole onnistunut. Keskustapuolue on tunnustanut Alkion oppia ainakin sanoissa, pitänyt kiinni ainakin sanoissa köyhän asiasta, mutta nyt se köyhän asia on todella unholaan jäänyt. Viinasen jyrä on mennyt yli. Kyllä kai keskusta itsekin tämän hyvin tietää, koska tällä hetkellä en huomaa, että salissa olisi yhtä ainutta keskustan eduskuntaryhmän edustajaa. Tämä on varmasti keskustalle vaikea kysymys. Ovenpielessä joku kyyräilee vielä, mitähän tässä arvaisi sanoa.

Eläkeindeksien leikkaus on yksi askel juuri tällä tiellä, jolla köyhän asia unohtuu ja pienituloisimmat ihmiset joutuvat yhä huonompaan asemaan. Minä katson, mitä esitys esimerkiksi Lapin osalta merkitsee. Meillähän aviopuoliso-kansaneläkeläinen saa 2 173 markkaa kuussa, yksinäinen 2 479 markkaa kuussa ensimmäisessä kuntaryhmässä. Korotusta olisi pitänyt tulla ilman hallituksen esitystä 90 markkaa kuussa mutta tuleekin vain 52 markkaa, eli menetystä tulee 38 markkaa. Se on verotonta, koska ollaan kansaneläkepuolella tässä vaiheessa.

Joku kansanedustajakin voi tietysti sanoa, että kysymys on pienistä rahoista. Neljäkymppiä, mitä se on? Se on pienituloiselle ihmiselle tuntuva rahasumma. Kyse on nyt todella pienituloisimmista ihmisistä, joilla on hyvin tiukkaa, koska niin kuin on jo tuotu esille, esimerkiksi sairauskulut ovat erittäin tuntuvasti kohonneet ja eläkeläiset sairastavat paljon. He joutuvat käyttämään esimerkiksi lääkkeisiin paljon rahaa.

Kaikesta näkee, että tämän talon edustajien suurelta osalta onkin kadonnut kokonaan tuntuuma siihen, mikä on pienituloisen ihmisen arki. Ei tällaisia päätöksiä tee se, joka sen arjen tuntee ja tietää sen hädän, joka pienituloisimmilla ihmisillä tässä maassa on.

Menetyksiä kokevat myös pienituloiset työeläkeläiset, niin kuin vasemmistoliiton vastalauseesta käy ilmi. Vastalauseesta, jossa ovat edustajien Pekka Leppänen, Marjatta Stenius-Kaukonen ja Outi Ojala nimet, käy ilmi, että 4 000 markan työeläkeläiselle olisi pitänyt tulla korotusta 196 markkaa kuussa. Mutta jos hallituksen esitys voittaa, korotus onkin vain 60 markkaa kuukaudessa eli tappiota, miinusta, tulee 136 markkaa kuukaudessa. Eivät nämä ole pieniä summia ihmiselle, joka saa 4 000 markkaa bruttona, siitä kun vielä vero otetaan pois.

Viime syksynä vähän ennen vuodenvaihdetta Lapissa oli suuri eläkeläiskokous. Sen olivat jär-

jestäneet kaikki eri puolueiden eläkeläisjärjestöt yhdessä. Siinä tilaisuudessa keskustapuolueen uusi varapuheenjohtaja Maria Kaisa Aula vannoni lähes tuhannen eläkeläisen edessä, että eläkeindeksiin tehty leikkaukset korjataan ja jatkossa indeksitarkistukset ovat täysimääräisiä. Hän vannoi ja vakuutti Lapin eläkeläisille suuressa joukkokokouksessa, että näin tulee tapahtumaan. Eipä tapahdukaan! Mitä tämä tällainen on? Ei se ainakaan rehellistä politiikkaa ole. (Ed. Astala: Se on pettämistä!) — Salista tuli vastaus. En tiedä, saako tältä paikalta käyttää tuota kansanomaista sanaa. Tietenkin saa silloin, kun se pitää paikkansa, ja nyt se pitää.

Minusta on aika erikoista, että ed. Sulo Aittoniemi, joka on esiintynyt ikään kuin rehellisyyden lipunkantajana, moraalinvartijana jne., nyt sitten liittyy tällaiseen joukkoon, jossa selvästi puhutaan yhtä ja tehdään toista. Hän ilmoitti, että nyt hän on tullut kotiinsa, niin kuin tämän päivän lehdet kertovat. Ed. Aittoniemi ilmoittaa kylläkin äänestävänsä esitystä vastaan, mutta joka tapauksessa siirtymisellään on tukemassa niitä, jotka selvästikin ovat nyt jääneet Viinasen jyrän alle ja heikentävät todella kaikkein pienituloisimpien ihmisten etuja.

Minusta on tärkeätä, että tässä asiassa oppositio on nyt lujana. Hallitus huojuu jo kaatumisen partaalla, kun käsiteltiin Euroopan unioniin liittymiseen liittyviä kysymyksiä koko laajuudessaan. Minusta olisi syytä torstaina, kun asian käsittelyä jatketaan, opposition yhdessä miettiä, eiköhän mitata hallituksen luottamus jälleen epäluottamuslauseäänestyksessä. Hallituksestaahan on tietävästi poistumassa tai jo poistunut kristillinen liitto eli hallituksen hartiat ovat kaventuneet. Jos keskustan alkiolainen siipi jäisi vaikkapa vain pois äänestyksestä, saataisiin aikaan vaalit ja päästäisiin muodostamaan vaalien jälkeen sellaista hallitusta, jolla on sosiaalista sydäntä. Meillä on ilman muuta sopeutumisen aika nyt käynnissä, mutta se sopeutuminen pitää tehdä niin, että sydän on paikallaan, ja se sydän Viinasen viikatejengiltä nimenomaan puuttuu.

Lopuksi vielä problematiikkaan, josta ed. Laike jo puheenvuorossaan tärkeällä tavalla ja perusteellisesti eräitä puolia esille otti, eli lakisääteeseen perusturvaan kajoamiseen. Jos eletään niin kuin nyt eli vertailukohtana on aina edellinen heikennys, käy siten, että mitään perusturvaa ei jää jäljelle vaan yksinkertaisin enemmistön koko perusturva voidaan kokonaan hävittää. Jos teoretisoidaan, sehän voidaan tehdä hyvin nopeastikin. Otetaan markka kerrallaan pois esimerkiksi

työttömyyspäivärahasta. Koskaan se vähennys ei ole silloin merkittävä, vaan se on aina vähäinen. Tällainen päätös 116 kertaa, eikä ole työttömyyspäivärahaa jäljellä enää ollenkaan, ja oppositio ei ole voinut puuttua koko asiaan, ei ole voinut vaikuttaa eikä estää tätä päätöstä. (Vasemmalta: Vähän yli kolme kuukautta!) — No niin, se vie muutaman kuukauden. — Jos jokin härski porukka tekisi näin, se voisi mitätöidä esimerkiksi työttömien peruspäivärahan, ilman että oppositio voisi sitä mitenkään estää, vaikka silloin, kun muutos tehtiin, selvästi lähdetiin siitä, että lakisääteinen perusturva on kuitenkin suojattu niin, että sitä ei voida yksinkertaisin enemmistön muuttua.

Nyt selvästi perustuslakivaliokunta politikoi. Ei ole enää kyse siitä, että harjoitetaan juridiikkaa ja toimitaan siten, kuin perustuslaki ja hallitusmuodon säädökset edellyttävät, vaan politiikoidaan.

Lopuksi toteaisin ed. Nikulalle, joka käytti vastauspuheenvuoron, että minusta tärkeintä ei politiikassa ole se, että täällä on jotakin jännitetä, niin kuin vihreät tuntuvat ajattelevan. Tärkeintä on se, että mahdollisimman laajalla pohjalla puolustetaan pienituloisten ihmisten asiaa.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä kertoi Rovaniemellä marraskuussa pidetystä tilaisuudesta, ja kun olin myös itse paikalla, haluan lisätä sen, mitä ed. Tennilä jätti siitä kertomatta. Hän nimittäin sanoi, että ed. Aula vannoi siellä, että eläkeläisten indeksitarkistukset tullaan tekemään, kunhan tästä vuodesta on päästy ohi. On vain valitettavasti niin, että missään ei edellytetäkään, että kansanedustajan pitäisi olla rehellinen.

Mutta siellä paikalla oli myös ministeri Pokka, ja hallitusmuodossa sanotaan, että ministeriksi valitaan vain rehelliseksi tunnettuja Suomen kansalaisia. Vannonin siellä aloitti nimenomaan ministeri Pokka. Kun häneltä kysyttiin ensin, mitä tuli edellisten vaalien alla luvattua eläkeläisille ja onko nämä lupaukset pidetty, niin ministeri Pokka totesi suoraan ja täsmällisesti niin, että valitettavasti niitä lupauksia ei ole tullut pidettyä, mutta kunhan tämä vuosi selvittää ja tänä vuonna eläkeindeksit vielä leikataan, niin ensi vuonna ne tehdään täysimääräisesti. Hän siis ministerinä sanoi sen, mikä ei tänä päivänä pidä paikkaansa, ja ed. Aula silloin nuorempana ja kokemattomampana ilmeisesti vannoi oppiäitinsä perässä.

Joka tapauksessa on tosiasia, että siellä oli

kaikkien eläkeläisjärjestöjen edustajat tuhannen ihmisen voimin paikalla kuulemassa. He ovat kysyneet näinä aikoina useampaan otteeseen, voiko olla totta, että molemmat keskustan edustajat paikalla ollen kävivät päin naamaa kertomassa semmoista, mitä ei aiottukaan pitää, kun nyt ollaan jo nämä eläkeindeksit kuitenkin leikkaamassa.

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Esko Ahon hallitus on viime vuosien aikana kunnostautunut eläkeindeksien leikkaamisessa. Viime vuonna, 93, indeksiperustetta alennettiin. Tämän vuoden alusta eduskunnan enemmistön päätöksellä jätettiin eläkkeiden indeksikorotukset kokonaan maksamatta. Hallitus lupasi kuitenkin viime vuonna indeksiperusteita käsitellessä ja ilmeisesti myös erilaisissa yleisötilaisuuksissa, kuten Lapin läänin edustajat ovat täällä kertoneet, että tämän vuoden indeksikoraukset hyvitetään ensi vuonna eli 95.

Nyt hallitus kuitenkin pettää lupauksensa. Pysyvän lain mukaan TEL-eläkkeitä olisi pitänyt korottaa 4,9 prosenttia, mutta hallitus esittää työeläkkeisiin vain 1,5 prosentin ja kansaneläkkeisiin 2 prosentin korjausta 3,6 prosentin sijasta.

Indeksileikkausten lisäksi eläkeläisten toimeentulo on heikentynyt monilta osin. Verotus on kiristynyt, sairauskuluvähennys on poistettu verotuksesta, arvonlisävero otettiin käyttöön, kunnallisveroäyriä on nostettu useassa kunnassa, verotaulukoiden inflaatiotarkistuksia ei ole tehty jne., jne. Sen lisäksi eläkeläisiltä peritään kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua 4 penniä enemmän kunnallisveroäyriä kuin muilta tulonsaajilta.

Lääkekorvauksia on leikattu useaan kertaan niin voimakkaasti, että useat pienituloiset eläkeläiset säästävät lääkemenoissa, ottavat lääkkeitä vähemmän kuin on määrätty tai jättävät kokonaan lääkkeet ostamatta. Tämä on inhimilliseltä kannalta katsoen kestäväntöntä ja kostaatuu pidemmän päälle myös taloudellisesti koko yhteiskunnalle kalliimpina ja vaikeampina hoitoina ja sairaalapäivinä, kun lääkitystä ei pystytä hoitamaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Lääkekustannusten nousu tuntuu erityisesti eläkeläisten kukkarossa, koska useilla heillä on vaivoinaan useita pitkäaikaissairauksia. Myös kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujen hintojen nouseminen ja maksullistaminen rasittaa eläkeläisiä.

Vaikka kaikkia näitä eri tavalla kohdentuneita heikennyksiä eläkeläisten asemaan on täällä keskustelussa pidetty koko ajan esillä, on tärkeää

toistaa ne vielä, että eduskunta varmasti tietää, mitä päätökset vaikuttavat, ja ne päätökset, joita täällä tehdään, ovat tietoisia päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lupaustensa petttäminen on raskas isku eläkkeellä oleville sekä TEL-indeksiin sidottujen päivärahojen kuten sairausvakuutuslain mukaisten päivä-, äitiys-, isyys- sekä vanhempainrahojen ja lasten kotihoiton tuen saajille. Erittäin ikäviltä leikkaukset tuntuvat myös sotiemme veteraaneista, jotka äskettäin pidetyssä Suomen Sotaveteraaniliiton 16. liittokokouksen julkilausumassa ehtivät esittää, että ylimääräinen rintamalisä korotettaisiin siten, että se olisi 45 prosenttia saajansa kansaneläkkeen lisäosan määrästä. Esityksen toteuttamisella on luonnollisesti kiire, koska veteraanien joukko harvenee pikaisesti. Kun katsoo nyt näitä indeksien leikkausesityksiä, niin ne eivät lupaa hyvää Sotaveteraaniliiton tavoitteille.

Hallitus perustelee indeksikorjausten leikkauksilla sillä, että korjausten tekeminen kasvattaa liiaksi työeläkerahastojen vajausta. Vajaus on kuitenkin mahdollista kattaa vuosikymmenen loppuun asti ulottuvan maksuohjelman avulla.

Mielestäni toimitaan epäoikeudenmukaisesti, jos indeksikorjauksia taas leikataan vuosi vuoden jälkeen. Tästä kumuloivasta vaikutuksesta on perustuslakivaliokunnan oppositiojäsenen suulla ihan asiantuntevasti puhuttu. Näin todellakin on, että vuosi vuoden jälkeen leikkaus entistä ankarammin rankaisee pienituloisia eläkeläisiä.

Lupausten petttäminen sukupolvelle, joka on tähänastisen hyvinvointimme rakentanut, on erittäin raskauttavaa. Eduskunta voi estää tämän vääryyden hylkäämällä hallituksen esittämät indeksikorjausten leikkaukset. Me sosiaalidemokraatit äänestämme näiden lakien hylkäämisen puolesta.

Ed. Vehkaja: Arvoisa puhemies! Selasin hieman vanhoja tekstejä ja huomasin kirjoittaneeni edellisen kerran eläkeindeksien eduskuntakäsittelystä viime joulukuussa. Merkintöjeni mukaan silloin hallituspuolueiden edustajat eivät osallistuneet keskusteluun eduskunnassa lainkaan. (Ed. Stenius-Kaukonen: Eivätkä nytkään!) — Niin, olinpahan tulossa samaan, että on päivä tai yö, on joulukuun tai juhannus, tilanne pysyy samana. 14 ensimmäisen puheenvuoron pyytäjän joukossa näkyy kyllä olevan yksi porvarinkin puheenvuoro. Sitä ei ole vielä kuultu.

Hallitus toi indeksilait eduskuntaan vielä keväen kuluessa ja näin myöhään keväällä luulta-

vasti siitä syystä, ettei kesän keskellä syntyisi mitään meteliä eläkeläisten keskuudessa. Eläkeläisjärjestöjen vilkas toiminta on kesätauolla, kesäjuhlat on juuri pidetty ja seuraavat ovat vasta elokuussa.

Luonteensa puolesta nämä asiat liittyisivät keskeisesti valtion budjettiin ja olisivat tyypillisesti syksyn asioita, jolloin myös tiedettäisiin budjetin kokonaisuus. Kyynisimmähän sanoivat jo valiokunnassa tästä asiasta, että kyllähän me tiedämme, mitä syksy tuo tullessaan, se tuo myös ne muut leikkaukset. Itse asiassa tämä on vain päänavaus eläkeläisiä ajatellen.

Eläkeläiset eivät laajana joukkona ehtineet siis reagoida hallituksen esitykseen, joskin myötämielellä on pantava merkille, että eläkeläisjärjestöjen johto oli kyllä liikkeellä ja oli nimenomaan yhteisesti liikkeellä muistuttamassa kansanedustajia siitä, mitä nimenomaan hallituspuoli oli luvannut edellisen kerran, kun rokotti eläkeläisiä.

Tässä on tullut pohtineeksi kovastikin tätä politiikantekoa eläkeläisten kohtelun kautta. Mikä pakko on ollut poliitikkojen, tässä tapauksessa hallituksen, luvata jotakin tulevaisuudesta, kun oikeastaan ehkä on ollut jo tiedossa, että sellaista lupausta ei voida toteuttaa? Tällainen lupausten pettäminen, mistä nyt on kysymys, ei ainoastaan ole omiaan heikentämään hallituspuolueiden poliittista luotettavuutta vaan kyllä jää varjona koskemaan politiikkaa yleensä. Tällaisten toimien jälkeen ei tarvitse paljon ihmetellä, miksi arvosanat politiikanteosta Suomessa ovat niinkin heikkoja.

Hallitus siis esittää, että vuonna 1995 työeläkeitä korotetaan vain 1,5 prosenttia ja kansaneläkkeitä 2 prosenttia. Täydet indeksikorotukset olisivat olleet 4,9 ja 3,6 prosenttia. Eläkeindeksit, kuten on todettu, eivät vaikuta vain suoraan eläkkeiden tasoon ja eläkeläisten elintasoon, vaan moniin muihinkin indeksisidonnaisiin etuuksiin kuten äitiys-, vanhempain-, sairauspäivärahaan ja lasten kotihoidon tukeen, työttömyyspäivärahoihin ja moniin muihin etuuksiin.

Kun nämä kaikki ynnää ja vuoden kertymän muistaa, pitää todeta, että eläkeindekseissä on kysymys lähes kaikkia kansalaisia koskettavasta asiasta. Eläkkeensaajien toimeentuloa ja selviytymistä on heikennetty huomattavasti kolmen viime vuoden aikana. Taloudellisten heikennysten kokonaisvaikutuksia ei liene kunnolla edes tutkittu. Siihenhän liittyy myös sairastavuuden ja hoidon tutkiminen.

Minä en voi hyväksyä sitä, että maamme hyvinvoinnin rakentaneelle sukupolvelle annettuja

lupauksia jatkuvasti mitätöidään, kuten tämä hallitus nyt tekee. Indeksitarkistusten pois jättäminen ja kustannuskehitystä vähäisempi tarkistus, verotuksen kiristys, sairausvakuutusetuuksien pienennykset, lääkkeiden hintojen nousu sekä kunnallisissa palveluissa tapahtuneet vähentämiset ja palvelumaksujen korotukset kohdistuvat helposti samoihin pitkäaikaisesti sairastaviin eläkeläisiin. Pientä eläkettä saavilla on kerta kaikkiaan hätä, eikä sairauksien asiallinen hoito enää voi onnistua.

Tässä muistuu mieleeni eräskin ilmiö. Kun säästövapaita kunnissa on jouduttu toteuttamaan ja ne ovat tietysti koskeneet myös kotipalveluja ja kun kotipalvelussa on toteutettu kuukausittaiset maksut, niin nyt vanhukset ja vammaiset saavat vielä maksaa säästövapaitakin sillä tavalla, että he maksavat sen kuukausimaksunsa saamatta täyttä määrää luvatuista palveluista, koska kotipalvelun henkilökunta pitää säästövapaitaan. Tällaisiin mahdottomiin tilanteisiin kunnissa siis kaiken seurauksena joudutaan.

Indeksikorjausten leikkaamista on perusteltu sillä, että korjausten tekeminen täysimääräisinä kasvattaisi liiaksi työeläkerahastojen vajausta. Mutta vajaus voitaisiin kuitenkin kattaa vuosikymmenen loppuun ulottuvan maksuohjelman avulla. Sama koskee tietysti monen muunkin taloudellisen asian hoitoa maassamme. Jos olisi ollut halua ja kykyä luoda pitempiaikaisia ohjelmia ja myös niitä noudattaa, näin rajuihin yksittäisiin rankaisutoimenpiteisiin ei olisi tarvinnut ryhtyä.

Eläkkeen varassa eletään usein vuosikymmeniä, joten eläketasolla on suuri merkitys. Kun indeksejä leikataan hallituksen esittämällä tavalla, voidaan sanoa, että eläkkeensaajilla on todella kova kohtalo vielä ensi vuodellekin odotettavissa.

Me sosialidemokraatit olemme esittämässä hallituksen esityksen hylkäämistä. Hylky ei helposti onnistu. Kun elämme enemmistöparlamentarismissa, meidänkään yhteisvoimamme ei tule riittämään, näin on helppo arvioida. Porvarit tulevat toisin sanoen pitämään vielä kerran huolta siitä, että eläkeläiset sivuutetaan.

On myös helppo, arvoisa puhemies, yhtyä täällä jo todettuun, että perustuslakivaliokunnan tulkinnot, joista ei voi valittaa tämän tyyppisten asioiden kohdalla, ovat toistuvasti olleet hämmästyttäviä. Ei ole voitu tarkoittaa sitä, että tällaisia peräkkäisiä heikennyksiäkään tekemällä ei muka olisi kysymys toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan koskemisesta. Nämä kumulatiivi-

set vaikutukset kyllä tuottavat yhteissummasta tuloksen, että on varmasti jo menty liian pitkälle ja perusturvaa myös merkittäväällä tavalla heikennetty.

Ed. Koski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R. A h o : Arvoisa puhemies! Nykyisen hallituksen aikana eläkeläisten toimeentulo on moneen otteeseen ollut vaakalaudalla, ja juuri tämän hallituksen taholta on pyritty panemaan eri sukupolvet vastakkain. On puhuttu eläkepommista, jottei tarvitsisi nuorille selittää, miksi nuorisotyöttömyys on paisunut niin, että monen nuoren toiveet ovat valumassa hukkaan. Tällainen vastakkainasettelu on osoitus vastuun pakoilusta ja likaisesta politiikasta eikä ole kunniaksi Ahon hallitukselle. Eläkeindeksiä on rullattu useaan kertaan, ja tämän vuoden alusta hallitus päätti jättää jälleen kerran eläkkeiden indeksikorotukset kokonaan maksamatta. Vuonna 1993 indeksiperustetta alennettiin.

Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että Ahon hallitus lupasi, että vuonna 1994 maksamatta jääneet indeksikorotukset hyvitetään 1995. Näin ei nyt kuitenkaan käy, sillä hallitus ja valiokunnan enemmistö eivät tunne vastuuta puheistaan, kuten on jo moneen kertaan puheissa todettu. Eläkeläisiltä ei kuitenkaan ainoastaan leikata eläkkeitä ja indeksileikkauksia, vaan sen lisäksi heiltä tänä vuonna peritään kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua 4 penniä enemmän kunnallisveroäyryiltä kuin meiltä muilta tulonsaajilta. Eikä tässä vielä kaikki, vaan sen ohessa eläkeläisten kukkarolla käydään nostamalla palvelusten hintoja. On säädetty myös perusmaksu sairaanhoitoon ja alennettu lääkekorvausten tasoa, sillä nimenomaan kun olisi pitänyt nostaa näitten korvausten tasoa, omavastuuta on jatkuvasti sairausvakuutuksessa leikattu. Kunnallisten palvelujen ahdinko osaltaan lisää myös eläkeläisten vaikeuksia terveyskeskusmaksun muodossa.

Vaikka jokaisesta yksittäisestä toimenpiteestä erikseen saatettaisiinkin sanoa, ettei se yksinään romuta kenenkään taloutta, niin kaikkien näiden toimenpiteiden yhteisvaikutus onkin jo aivan toista luokkaa, kuten täällä on moneen kertaan tänään opposition taholta todettu. Hallituspuolueet eivät ole kyllä sanaansa sanoneet. Niinpä näyttäisi tänään siltä, että osa eläkeläisistä joutuu tinkimään välttämättömistä lääkemenoista ja on joutunut jo tähän mennessä. Liikutaan siis

heidän kohdallaan riskirajoilla, mitä ei halua tässä talossa enemmistössä todeta.

Työeläkkeet eivät suinkaan jatka nousuaan palkkatasosta riippumatta, vaan ne seurailevat ansioiden kehitystä vuoden viiveellä. Siten mahdollinen yleinen ansiotason aleneminen näkyy myös eläkkeissä. Sen tähden propagandapuheet eläkeläisiä vastaan on syytä lopettaa alkuunsa.

Hallituksen kiire myös käsitellä tämä laki ennen kesälomaa selittynee sillä, että talousarviossa varaudutaan kohdistamaan eläkeläisiin uusia iskuja ja indeksileikkauksen toivotaan siihen mennessä jo kadonneen kaikkien muistista. Onneksi eläkeläiset ovat aina asiastaan niin tietoisia, että tällaista ei tule tapahtumaan, vaan he muistavat tämän varmasti vielä ensi vuonna.

Me vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä hylkäämme tämän esityksen, ja mikäli hylkäys ei saa toivomaani enemmistön kannatusta, mitä pelkään, olisi kohtuullista ainakin siirtää esityksen käsittely syksyyn. Silloin paremmin voitaisiin nähdä, mikä kokonaisuus syntyy erilaisista eläkeisiin ja päivärahoihin kohdistuvista toimista. Kenties hallituksen moneen otteeseen kuuluttama talouden elpyminen antaisi perusteita silloin harkita tällaisia toimenpiteitä, jos hallitus ei kerran muutoin siihen suostu. Mutta jos leikkauksia tehdään, on varmaa, ettei sitä hevillä peruta.

Ed. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Mielinkiinnolla etsin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä kohtaa, jolla valiokunnan enemmistö perustelee kantansa. Se kuuluu seuraavasti ja on muuten hyvin paljastava: ”Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittaen ehdottaa, että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.” Erittäin paljastava perustelukohta.

Valiokunta on tyytynyt vähimpään minimiin. Niinpä niin! Näinhän enemmistö aina käyttäytyy, kun erityisvaliokunnassa on tekemässä tuumuksia ja tyhmyyksiä, kun on tekemässä niitä hyvin tietoisesti. Näin toimivat siis hallituspuolueet. Se on heidän eettinen ratkaisunsa. Eläkeläisiltä leikataan noin 2,7 miljardia markkaa, eläkeläisiltä ja muilta sosiaalietuuksien saajilta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Näin siitäkkin huolimatta, että maamme eläkeläisjärjestöt ovat viestittäneet kantansa eduskunnalle hyvin yksimielisesti. Valtakunnalliset eläkeläisjärjestöt vaativat eduskuntaryhmiltä, että

eduskunta päättää toteuttaa eläkeläisille annetut sitoumukset eläkkeiden indeksitarkistusten suorittamisesta 1.1.1995 lukien täysimääräisinä. Edelleen valtakunnalliset eläkeläisjärjestöt toteavat: "On kysymys eläkeläisväestön toimeentulon turvaamisen lisäksi oikeudenmukaisuudesta ja poliittisen päätöksenteon moraalista." Näin siis kaikki eläkeläisjärjestöt yksimielisesti, ja eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö pitää lakiesitystä "tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena".

On syytä julkituoda vielä nämä eläkeläisjärjestöt, jotta historiankirjoittajillekin tulee selväksi, mitkä kaikki eläkeläisjärjestöt ovat olleet sitä mieltä, mitä oppositio sosiaali- ja terveysvaliokunnassa myös on ollut. Eläkeläisjärjestöt ovat seuraavat: Eläkeliitto ry, Kristillinen Eläkeliitto ry, Eläkeläiset ry, Oikeutta eläkeläisille ry, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, Suomen Ruskaliitto ry, Kansallinen Eläkeläisliitto ry, Svenska Pensionärsförbundet rf.

Eipä ole ihme, että mm. keskustapuolueen jäsenet ovat vain piipahtaneet salissa ja sen jälkeen hyvin hiljaa hissukseen poistuneet salista. Ed. Aittoniemi istuu joukossamme; poikkeus vahvistaa säännön, niin kuin sanotaan. Eikä ole ihme, että keskustalaiset ovat hiljaa joukostamme pois hiipuneet. Minäkään en kehtaisi istua tässä salissa, jos olisin äänestämässä näiden indeksitarkistusten leikkausten ja muiden leikkausten puolesta.

Arvoisa rouva puhemies! On syytä sen sijaan olla ylpeä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan oppositiopuolueiden kannanotosta lakiesitysten n:ot 105 ja 104 hylkäämiseksi. Eduskunnasta löytyy siis varsin laaja joukko niitä, jotka haluavat puolustaa eläkkeiden lakisääteisiä indeksikorotuksia sekä eläkeläisten, sairaiden ja vammaisten päivärahoja sekä muita etuuksia. Samaa ei voi sanoa hallituksesta eikä hallituspuolueista, jotka ovat jälleen jo peräti kolmannen kerran, pettämässä eläkeläiset ja heille antamansa lupaukset ja ne muut ryhmät, joiden etuuksia lakiesityksessä heikennetään.

Käsiteltävinä olevissa laeissa heikennetään lähes 2,7 miljardilla markalla näiden ryhmien toimeentulomahdollisuuksia. Se on erityisesti pientä eläkettä tai pientä etuutta saavien henkilöiden kohdalla täysin kohtuutonta. Suomessa on 247 900 eläkkeensaajaa, joiden on pakko tulla toimeen alle 3 000 markan bruttotulojen varassa, siis lähes 250 000 eläkeläistä, miehistä 12 prosenttia, naisista 31 prosenttia. 143 000 eläkkeensaajaa joutuu tulemaan toimeen pelkällä kansan-

eläkkeellä. Kansaneläkkeen täysi määrä on 2 083—2 479 markkaa kuukaudessa kuntaryhmästä ja perhesuhteista riippuen. Monella on inhimillisen elämisen mahdollisuus jo romahtanut, mutta edelleen hallituksella on otsaa käydä heidän kukkarollaan. Missä ovat päättäjien enemmistön kunniantunto, vastuuntunto ja empatia? (Ed. Rimmi: Ei sitä ole!) — Oikein.

Hallituspuolueille näyttää olevan mahdollonta asettua esimerkiksi alle 3 000 markan bruttotuloilla elävien eläkeläisten arkipäivään. Välinpitämättömyys ja kyynisyys tuntuvat valtaavan yhä runsaammin sijaa kansakunnan korkeimpien päättäjien enemmistön miellissä. Sydämen herkkyydestä ei ainakaan ole jäljellä mitään, ja inhimillisyydelle on yhä vähemmän sijaa. Aika on todella kypsä porvarihallituksen lähdölle kierrätykseen. Eikä ole ihme, että entinen keskustapuolueen kansanedustaja Kauppinen, nykyisin kokoomuspuolueen kansanedustaja Kauppinen, paraikaa poistuu joukostamme.

Kelan pääjohtaja, keskustalainen Pekka Tuomisto, toteaa Ilta-Sanomissa 16.6.94: "Sosiaaliturva ei Suomessa ole romahtanut keneltäkään." Tuomisto yrittää kumota yleistä käsitystä, että suomalaisen sosiaaliturvan suojaverkko olisi viime vuosina heikentynyt väitetyt tiukemman taloudenpidon vuoksi. Tuomisto toteaa: "Joitain pieniä leikkauksia on tehty, mutta ei minusta voi sanoa, että niiden seurauksena olisi kenenkään elämä romahtanut." On syytä tässäkin yhteydessä lähettää viesti Kelan pääjohtajalle: "Käykääpä tutustumassa alle 3 000 markan bruttotulojen varassa elävien eläkeläisten toimeentulomahdollisuuksiin ja eritoten siihen heikennysten sarjaan, jolla porvarihallitus on heikentänyt heidän mahdollisuuttaan elää inhimillisten puitteiden mukaisesti." Se, että Kelan pääjohtaja, alansa johtava virkamies, ei tunne köyhän eläkeläisen toimeentulovaikeuksia tai välitä niistä, paljastaa hyvin korkeiden päättäjien arvomaailman, paljastaa siitä paljon.

En enää toista niitä monia heikennyksiä, joita on jo kolmen vuoden ajan kohdistettu niihin, jotka ennestäänkin ovat vaikeuksissa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan vasemmistolittolaiset jäsenet ovat riittävän selkeästi todenneet tehdyt heikennykset. Heidän sosiaali- ja terveysalan asiantuntemuksensa on siinä määrin monipuolinen ja laaja-alainen, että luotan heidän arvioihinsa ja tietoihinsa.

Hallituksen poliittinen kulttuuri näyttää edelleen olevan yhtä tarkoitushakuinen kuin ennenkin. Eläkeindeksien heikennykset tehdään edus-

kunnassa juuri ennen loma-aikoja ja kiireellä. Pahat asiat on hyvä yrittää kansalaisilta pimitää. Onhan yli miljoona eläkeläistä nyt heikennysten kohteena, vaikka siis kaikki eläkeläisjärjestöt ovat niitä sisukkaasti vastustaneet.

Tällä kerralla poliittinen kulttuuri on vielä entisestäänkin tärveltyneempää. Hallitus on vaatinut lakiesitysten käsittelyä jo ennen kesälomakautta kiireellisinä, vaikka vielä ei ole minkäänlaista kokonaisarviota tulevan vuoden talousarvion vaikutuksista eläkeläisten, sairaiden, vammaisten eikä työttömien elämään. Olen ylpeä siitä, että vasemmistoliitto ei ole tällaista käsittelyä ja näitä asiasisältöjä hyväksymässä.

Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnassa on viime aikoina noussut runsaasti arvostelua lainvalmistelun tasosta sekä päätöksentekotavasta eduskunnassa. Nyt käsitellyssä olevat lakiesitykset kuuluvat ehdottomasti tähän samaan kritiikkiä ansaitsevaan sarjaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Gustafsson: Arvoisa rouva puhemies! Ei todellakaan anna kovin hyvää kuvaa taas kerran eduskunnan työskentelytavasta se, että täällä oppositio puhuu ja hallituspuolueitten kansanedustajat ovat poissa, tuppisuina. Ilmeisesti valtaosa hallituspuolueitten kansanedustajista on häpeilemässä asiaa omassa työhuoneessaan. Kunnia niille hallituspuolueitten edustajille, jotka ovat täällä paikalla. Minä ymmärrän sen, että tämä on vaikea asia hallituspuolueitten kansanedustajille. Mutta kun tämän asian suuruusluokka on niin tavattoman iso, niin toivoisi, että täällä myös perusteellisesti hallituspuolueitten edustajat puolustaisivat tätä hallituksen ehdotusta. (Ed. Aittoniemi: Ei ole mitään puolustelamista!)

Eläkkeitten indeksitarkistukset ovat nimittäin eläkkeensaajien kannalta erittäin merkittäviä. Esimerkiksi 80-luvulla yli puolet eläkkeitten korotuksista tuli indeksitarkistusten kautta. Minun mielestäni ei edes kansantaloudellisilla perusteilla voi hyväksyä korotusten vuodesta toiseen tapahtuvia leikkauksia, maksatusten siirtoja. Mielestäni eläkeläiset, jotka ovat työllään luoneet meidän hyvinvointimme perustan, eivät ansaitse muita huonompaa, vaan mieluummin paremman ja oikeudenmukaisemman kohtelun.

Suorastaan uskomattomalta tuntuukin tämä

lähes 3 miljardin markan, uskallanko käyttää sanaa, ryöstö eläkeläisiltä. Eläkeläisryhmät ovat joutuneet maksamaan veroa 4 prosenttiyksikköä enemmän kuin palkansaajat, ja indeksikorotukset on nyt jätetty jo monena vuonna pois. Se on merkinnyt eläkkeiden jäädyttämistä paikoilleen. Kuitenkin, niin kuin monissa puheenvuoroissa on jo todettu, sairaskulut ovat nousseet hyvinkin paljon. Monien eläke ei enää kerta kaikkiaan riitä kattamaan kuluja. Joskus kuultu käsitys tai mielipide, ettei eläkeläisillä ole enää juurikaan kuluja, ei tietystikään pidä paikkaansa. Mielestäni ihmisarvoiseen elämään kuuluvat myös vanhemmalle sukupolvelle niin televisio ja sanomalehdet kuin pyykinpesukone ja jääkaappi, jotka muuten myös joudutaan joudutaan uusimaan aika ajoin. Nyt moni on joutunut luopumaan esimerkiksi sanomalehdistä, mainitsemistani koineista puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Nyt eläkkeellä olevia on syytetty myös siitä, etteivät he itse ole osallistuneet paljonkaan eläkkeidensä maksuun. Mielestäni jokainen sukupolvi kartuttaa yhteiskunnan perintöä seuraaville sukupolville ja on siten oikeutettu hyvään vanhuuden- ja eläketurvaan. Erityisesti nyt eläkkeellä olevat, jotka ovat työllään ilman yhteiskunnan apua nostaneet tämän maan elintasoa ratkaisevalla tavalla, ansaitsevat täysimääräisesti indeksikorotuksensa.

Mielestäni puheet eläkepommin räjähtämisenä ovat vahvasti liioiteltuja. Ensi vuosituhannen puolella räjähtävästä pommista on vielä hyvää aikaa tehdä suutari. Monet asiantuntijatkin ovat sitä mieltä, että on monia keinoja asian saattamiseksi kuntoon. Vuoden 2020 maailman on jo aivan toinen kuin se, missä elämme. Ihmisten eliniän pidentyessä pystytään kauemmin terveinä ja näin ollen myös mukana työelämässä. (Ed. Kemppainen: Kauemmin eläkkeellä!) Sitä paitsi nykyisistä ihmisistä valitettavasti merkittävä osa ei tule koskaan nauttimaan täysimääräistä työeläkettä työttömyydestä johtuen. Indeksikorotusten poisjättämisestä ei pitäisi puhua minään vaihtoehtona.

Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki kansanedustajat olemme saaneet paljon eläkeläisiltä myös kirjallisia viestejä asian tiimoilta. Paitsi että kysymys on eläkeläisten kohdalta rahasta, kysymys on myös monasti heidän itsetuntonsa ja oikeustajunsa loukkaamisesta.

Rohkenen lainata erästä saamaani kirjettä mielestäni kohdalta, joka on hyvin tärkeä, ja se liittyy kysymykseen sukupolvien välisestä ristiriidasta, jota näiden asioiden yhteydessä on pyritty

lietsomaan ja jossa sodanlietsonnassa myös keskustapuolueen tietty strategia on ollut vahvasti mukana. Siis on haluttu tehdä sukupuolvien välinen ristiriitakysymys. Lainaus eläkeläiseltä saamastani kirjeestä: "Tiedotusvälineet lietsovat sukupuolvien välistä ristiriitaa. Sellaista ei kukaan vanhemmista ja isovanhemmista halua, koska kaikkein tärkeintä meille on lastemme ja lastenlastemme hyvinvointi. Tälläkin hetkellä meistä moni auttaa työttömien lastemme perheitä taloudellisten resurssiensa sallimissa rajoissa. Olemme koko elämäme ajan pyrkineet rakentamaan lapsillemme parempaa tulevaisuutta, joten oikeuksiemme puolustamisella emme halua mitään vastakkainasettelua. Sellainenhan romuttaisi koko meidän elämäntyömme."

Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni eläkkeiden indeksitarkistukset tulee panna maksuun ensi vuoden alusta täysimääräisinä ja kattaa hie-
man suunniteltua suurempi työeläkerahastojen vastuuvaje pidemmällä tähtäyksellä.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Gustafsson tässä puuttuikin keskustapuolueen osuuteen tässä hankkeessa, ja minä vielä palauttaisin mieliin: Viime hallituksen aikana tänne Eduskuntatalon eteen masinoitiin varsin äänekäs joukko eläkeläisiä esittämään mielipiteensä silloista hallitusta vastaan. Äänekäimpinä joukossa esiintyivät kepulaiset ja vielä pisteeksi iin päälle kepun silloinen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Kääriäinen sanoi mielenosoittajille, että jos eivät vastaukset tyydytä, niin tulkaa uudestaan. Missä, kepulaiset edustajat, on teidän joukkonne? Mikä sorti suuren äänen, miksei Silvola marssita joukkojaan nyt?

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin puheeseen kyllä liittyi ristiriita, kun ehkä tärkein, mitä hän viestitti, oli se, että vastuuvaje täytetään pidemmällä aikavälillä. Niinhän tässä koko ajan on tehty. Viimeisinä kahtena vuonna erityisesti rahastoja on syöty ja vastuuvaje on kasvanut. Minun mielestäni varsinkaan sosialidemokraateilta tämä ei ole kovin rakentava puheenvuoro, koska työmarkkinajärjestöt ovat nyt päässeet sopimukseen siitä, että työeläkkeiden indeksikorotus olisi tämä.

Mitä itse tähän koko lainsäädäntöön tulee, minusta on erittäin tärkeää, että me tässä vaiheessa viestitämme sekä itsellemme budjetinteos-
sa että muillekin, että säästämisen tarve ei ole loppunut tästä yhteiskunnasta, vaikkakin vaalit

olisivat tulossa. Minusta tämä on eräällä tavalla linja-avaus ja tavallaan malli siitä, mille tasolle säästöt pitäisi muualla yhteiskunnassa viedä. On kyllä mukava nähdä, kun tässä pelinavausta tekemässä mukana ovat olleet työmarkkinajärjestöt ja erityisesti vientiliitot, miten ne ensi syksynä pysyvät tässä. Tässä nyt nimenomaan tarvitaan yhteiskuntasopimusta ja yhteiskuntarauhaa. Minun mielestäni eduskunta osoittaa nyt tässä tah-
toaan, sitä että me tällä tasolla lähdemme ensinnäkin rakentamaan seuraavan vuoden budjettia. Toivon, että tälle tasolle myös viedään muiden etuuksien jakaminen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen perusasian kohdalta täsmälleen samaa mieltä kuin ed. Gustafsson, jolle täytyy tämä vastauspuheenvuoro kohdistaa. Minä en hyväksy näiden pieneläkeläisten toimeentulon painamista toimeentulominimin alapuolelle. Tulen varmasti harkitsemaan näissä äänestyksissä hyvin vahvasti asiaa, koska olen aikaisemmin ollut tätä mieltä ja olen edelleenkin. (Ed. Rajamäki: Tarvitseeko silloin harkita?) — Minä harkitsen aina enkä ota ed. Rajamäeltä siihen mitään neuvoja.

Mutta kun ed. Gustafsson mainitsi eripuraisuuden ja eriarvoisuuden lietsomisen eri ikäryhmien välille, niin vaikka nyt ei maatalouspolitiikkaan keskusteluun kannata mennä, kyllä pitäisi hiukan muistaa, minkälaista ristiriitaa te olette viime viikkojen ja kuukausien aikana suomalais-
ten eri ammattiryhmien välille ja kaupunkilaisten ja maalaisten välille tarkoituksella lietsoneet.

Toisekseen minä en ole ollenkaan varma siitä, etteikö tämä teidän systeeminne olisi pitkälti johdettua. Minä muistutan jälleen kerran siitä, että te olette eräänä päivänä, 16. kesäkuuta 92, myyneet lepäämäänjättämissäännöstön pois todennäköisesti siinä tarkoituksessa, että voisitte ilman vastuuta soittaa täällä suutanne näissä keskusteluissa. Nyt on helppo soittaa. Te voitte levitellä käsiänne ja sanoa, että emme me voineet mitään eläkeläisten etujen puolustamiseksi, koska tämä hirmuhallitus tekee näin ja näin. Entä jos olisi olemassa lepäämäänjättämissäännöstö, jota silloin vain SMP ja pari vasemmistolaista oli puolustamassa? Silloin te myitte nämä asiat hallitukselle ja sillä tarkoituksella, että saatte nyt harastaa raakaa oppositiopolitiikkaa, kun ei teidän tarvitse vastata mistään. Tämä minua hiukan kiusaa. Muistelkaa vanhoja asioita, millä myitte silloin köyhän asian. Ei tässä nyt kannata olla niin kovaa poikaa sitten sieltä. Jos olisi nämä

vanhat lait, niin te pystyisitte hoitamaan asian. Eikö totta?

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoro ed. Kemppaiselle. Työmarkkinajärjestöt ovat olleet mukana neuvotteluissa vain työeläkkeiden osalta, ed. Kemppainen, eivätkä suinkaan Kela-eläkkeiden osalta. Mitä työeläkerahastojen vastuuvajaukseen tulee, niin täällä on jo useaan kertaan tänään todettu, että vajuus on mahdollista kattaa vuosikymmenen loppuun asti ulottuvalla maksuohjelmalla. Jos ajatellaan työvoimakustannuksia yleisesti ottaen, niin ne ovat kokonaisuutena laskussa, niin että täytyy katsoa, että tämä työeläke on osa näistä.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien käymässä keskustelussa mielestäni ei ole pohdittu sitä, miten nämä indeksit toimivat, ja vastaavasti kysymystä, kuinka eläkkeet seuraavat palkkojen ja ansiotason nousua kaiken kaikkiaan. On totta, että keskustassa on pyritty lietsomaan kysymystä sukupolvien välisestä kuilusta, mutta itse katsoisin, mikä esimerkiksi tilanne on eläkkeiden maksun osalta pitkällä jäniteellä. Se on parhaiten nähtävissä, kun tämä lama hieman taittuu ja nähdään, miten tasainen talouskehitys oikein on tiedossa.

Itse olen sitä mieltä, että indeksejä pitää tarkastella. Olisi parasta, että jos ne eivät toimi, tänne tuotaisiin sellainen esitys, jossa katsottaisiin koko indeksijärjestelmää, eikä vain tuotaisi tällaisia lakiesityksiä, jotka puetaan siihen muotoon, että indeksijärjestelmä ei toimi, leikataanpa tästä pois. Nämä ovat hyvin köykäisiä ja hyvin epäoikeudenmukaisia esityksiä, ja niissä tosiaan käytetään vääriä verukkeita perusteluina, joilla viedään eläkkeitä pois.

Mutta todellakin eläkkeiden pitkäjänteinen rahoitus on vakava kysymys, ja siihen joutuvat osittain tämän hetken poliitikot ja lähivuosien kansanedustajat vastaamaan.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kemppaisella on luonnollisesti oikeus puolustaa näkemyksiään ja hallitusta täällä. Mutta kun ed. Kemppainen käytti perustelunaan, että ammattiyhdistysliike on tehnyt sopimuksia, joiden pitäisi sitten eduskunnassa vaikuttaa esimerkiksi vasemmiston kansanedus-

tajien käyttäytymiseen, niin tähän nähden haluaisin sanoa, että ensinnäkään en tiedä tarkemmin, mitä ammattiyhdistysliikkeen johtoeliitti on sopinut. Ehkä ed. Muttilaisen äskeinen puheenvuoro kuvasi sitä, että kysymys on ollut vain työeläkkeistä, ei näistä muista etuuksista, ei kansaneläkkeistä. Mutta oli niin tai näin tuon ay-liikkeen johdon sopimuksen kanssa, niin aina-kaan ay-liikkeen johdolla ei ole ollut oikeutta kansaneläkeläisten puolesta sopia mitään kansaneläkkeistä. Ei ole ollut eläkeläisten valtakirjaa.

Toiseksi haluan kyllä todeta, että se on eduskunta, joka maan lainsäädännöstä päättää, eikä esimerkiksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kantaa voi sanella ammattiyhdistysliikkeen eliittijohdon kanta, koskee se ydinvoimaa tai Euroopan unionin jäsenyyttä tai näitä kansaneläkeläisten indeksileikkauksia.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajatoveri Muttilainen vastasi eräiltä osin jo ed. Kemppaiselle. Täydentäisin sitä vielä siltä osin, että minusta ed. Kemppainen oli tiettyssä mielessä hyvin paljastava, kun hän toi esille puheenvuorossaan, että tässä on eläkeläiset oikein varta vasten haluttu tämmöiseksi psykologiseksi malliesimerkiksi, jolla sitten ikään kuin tämän tyyppistä, minun mielestäni väärää politiikkaa harjoitetaan.

Sitten ed. Aittoniemi pyöritti hyvin masentavalla tavalla ehkä noin 250. kerran tämän puheenvuoronsa, jota jo aiemmassa keskustelussa ed. Laine tavattoman ansiokkaasti kommentoi.

Mitä sosiaalidemokraattien näkemykseen maataloudesta tulee, sehän ei tähän liity ollenkaan. Niin kuin ed. Aittoniemikin hyvin tietää, siihen liittyy se näkemys, että me olemme korostaneet sitä, että esimerkiksi vero- ja sosiaaliturvakysymykset tulee irrottaa pois kansallisesta tukipaketista. Tältä osin katson, että meidän näkemysemme kestävät tänään, huomenna ja pitkälti tulevaisuuteen.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen myös sitä mieltä, että tässä asiassa ainoastaan me teemme nämä päätökset eikä kenenkään muun selän taakse tässä voi mennä.

Ed. Aittoniemelle toteaisin, että turha tässä opposition moraalia on millään tavalla perätä. Minusta kyllä suurin moraalittomuus on siinä, että tämä hallitus on vuodesta toiseen joka vuosi luvannut, että indeksikorotukset tehdään ja joka

kerta on luvattu myös, että ne ovat vain väliaikaisia, vain ja ainoastaan kulloistakin vuotta koskevia ratkaisuja. Samalla tämä hallitus on luvannut, että indeksikorotukset tehdään myöhemmin täysimääräisinä.

Mitäpä nyt taas nähdään. Minusta moraalittomuus on siinä, että nyt maksussa olevien kansaneläkkeiden ja ansioeläkkeiden indeksikorjaukset jätetään tekemättä vuodelta 1994 kokonaan. Tässä on se moraalittomuus. Hallituksen tulisi kertoa suoraan, kuinka asiat ovat, eikä vuodesta toiseen luvata vetää takaisin ja tällä tavalla jatkuvasti luoda epätietoisuutta. Mutta me teemme täällä ne päätökset, te ja me.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kepun eläkeläisjärjestön ja ed. Kemppaisen täydellisestä, totaalisesta, vaikenemisesta voi vetää sen johtopäätöksen, että sillä taholla ollaan nyt hyvin tyytyväisiä. Teidän tahtoonne toteutetaan tämän vääryyden toteuttamisessa. Ei siitä muuta käsitystä saa, koska kyllähän sieltä niitä kirjeitä tulee, mutta katsotaan nyt täällä äänestämällä näistä puheista riippumatta, mikä se totuus on.

Ed. Aittoniemi näyttää edelleen maksavan kepuun sisäänkirjoittautumismaksua, jopa siinä mitassa, että siinä eivät nyt paljon tosiasiat paina. Näyttää, ettei siinä pelkästään takki kääntyisi, taisi kääntyä jo nahkakin.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti oppositiossa voi käyttää tuon tyyppisiä puheenvuoroja, mutta onhan jo julkisuudessa ollut tiedossa, minkälaisessa raamissa ensi vuoden sosiaalibudjettia tehdään. Voin lohduttaa, ettei etuuskien leikkaustarve lopu tämän vuoden budjettiin, niin että sosialidemokraatit, kun olette vallassa ... (Ed. T. Roos: Te olette hoitaneet asiat siihen malliin!) — Nimenomaan teidän syystänne.

On totta myös että työmarkkinaosapuolet eivät sopineet muusta kuin TEL-maksusta, mutta kun tämä on samassa linjassa sen ratkaisun kanssa, niin minusta tämä on oikealla tavalla osoittamassa esimerkkiä myös muihin, niin palkkaratkaisuihin kuin muihin budjettiratkaisuihin, joita ollaan tekemässä.

Sitten eläkepommista keskustelussa siitä, käytettiinpä miten dramaattisia termejä tahansa, voi olla, että ei ole käytetty tarpeeksi dramaattisia, koska ratkaisuja ei ole vielä tehty. Mielestäni sukupolvien välinen ristiriita on erityisesti nykyisten palkansaajien ja nyt eläkkeellä olevien

välillä. Ei meillä ole mitään tarvetta eikä halua heiltä leikata.

Sen voimme sanoa, että tämän hetken eläketaso, siihen eläketasoon verrattuna, jota nykyinen aktiivisukupolvi kuvittelee maksavansa ja aikoo vaatia eikä niissä aio joustaa, se epäoikeudenmukaisuus, on kohtuuton. Samalla tulee lasku seuraavalle sukupolvelle. Minusta tämä eläkepommii-ilmaus ei ole ollenkaan liioiteltu. Nekin, jotka puolustavat nykyistä järjestelmää, ovat jo tunnustaneet, että vaaditaan todella isoja päätöksiä edelleen, ettei synny eläkepommia, sellaista että siitä tulee suuri.

Ne päätökset ovat toki paljon isompia kuin me, mitä tähän mennessä on tehty. Koko indeksijärjestelmä joudutaan uusimaan, luultavasti tuleva ajan laskeminen joudutaan uusimaan, pitäisi oleellisesti nostaa eläkeikää. Siinä on, kuulkaa, paljon tekemistä. Siitä huolimatta kansantulon pitäisi nousta. Nämä on sanottu usein esimerkiksi, että ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin toivon, että mahdollisimman monet ihmiset tietäisivät ja kuulisivat nyt sen, mitä ed. Kemppainen viimeksi totesi, että eläkeikäkin pitäisi oikein mahdollisesti nostaa. Mutta siitä olisin todennut hänelle, kun hän sanoi, että kansaneläke- ja työeläkeasiat ovat linjassa. Tässä on nyt kuitenkin kysymys kahdesta eri lakiesityksestä ed. Kemppainen, jos olette sattunut havaitsemaan.

Mitä tulee työ- ja kansaneläkkeisiin, meillä on todella paljon paljon hyvin pieniä työeläkkeitä. Mutta jos ed. Kemppainen ei satu tietämään, niin 2 083 markkaa on alin kansaneläke, mitä maassamme maksetaan, ja silläkin on jonkun tultava toimeen, siis 2 083 markkaa. Millä te kuvittelette, tai osaatteko edes kuvitella sitä, että tällaisella rahalla pitää suomalaisessa yhteiskunnassa tulla vielä jonkun toimeen, hoitaa siitä terveyspalveluna, lääkkeensä, ruokansa, asuntonsa?

Tiedän varsin paljon viime aikoina tapahtumia, joissa esimerkiksi eläkeläiset ovat joutuneet tilanteeseen, että he eivät ole enää kyenneet ostamaan lääkkeitään. Tällaisia viestejä tulee hyvin usein. Viime viikolla viimeksi kuulin tapauksesta, että kun eräs vanha ihminen ei ollut pystynyt ostamaan sydänlääkkeitään, hänet löydettiin lähes hengettömänä kodistaan. Kun häntä sairaalassa hoidetaan ja elvytetään ja yritetään saada

elämään palaamaan uudelleen, se sitten vasta tässä yhteiskunnassa maksaa, mutta hänellä tietenkin on oikeus saada ne palvelut.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kempin puheenvuorossa oli melkoista epäloogiikkaa. Hän viittasi siihen, että leikkaus, joka nyt hallituksen esityksen mukaisena valiokunnan enemmistöllä esitetään toteutettavaksi, olisi esimerkki. Mutta eihän siinä ole mitään järkeä sikäli, että indekseillähän on tarkoitus nimenomaan saada aikaan se, että eläkkeet ja muut etuudet seurasivat ansiotason nousua, joten tällainen, että syy — seuraus-suhde käännetään näin nurin päin, on kyllä melko outoa päättelyä. Lisäksi ed. Kempin puheenvuoro tuntuu unohtavan, että indeksien kautta tapahtuvaa seuraamista on leikattu jo aikaisemmin. Tämä ei todellakaan ole ensimmäinen indeksileikkaus.

Sitten lyhyeen ja pitkään jätteen eläkeasioissa. Olen kyllä sitä mieltä, että asia on hyvin vakava. Keskeistä on se, mikä on yhteiskunnassa vallitseva huoltosuhde työssäkäyvän väestön ja sen väestöosan välillä, joka on työttömänä, opiskelee jne. eli ei pysty saamaan palkkatuloja. Tällä hetkellä massiivinen työttömyys romahduttaa tämän suhteen, ja on pelättävissä, että tulevaisuudessa huomattavat eläkemenot tekevät saman.

Mielestäni tätä kokonaisuutta pitää tarkastella, ei eläkkeitä erikseen. Täytyy etsiä pitkän jätteen ratkaisuja, ei pelkästään kauhistua siitä, mikä on tämänhetkinen lamatilanne. Näiden ratkaisujen tekemisessä tarvitaan hyvinkin perusteltuja selvityksiä, joihin ei ainakaan tämän esityksen perusteluissa ole millään lailla viitattu. Tämä on hyvin häthätää tehty esitys.

Ed. Kuittinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tullut esille pienituloisten eläkeläisten asema ja myös, jos eläkeläinen on pitkäaikaissairas, hänen asemansa. Olen samaa mieltä, että heidän tilannettaan ei pidä vähätellä, vaan tilanteet ovat todellisia. Mutta kun myös opposition puolelta on tullut aina esille, että työntekijäpuoli on vaikeuksissa siinä, että heidän palkastaan otetaan yhä enemmän ja enemmän, samoin valitettu, että työttömyys on suurta, ja vaadittu, että työnantajien tulee yhä enemmän ja enemmän mieluummin ottaa työntekijöitä kuin vähentää, niin olemme todellakin siinä tilanteessa, että työntekijäpuolta ei voi raskastaa enempää, ei työnantajapuolta. Myöskään valtion kukkarossa ei ole rahaa. Taloudellinen

tilanne on sellainen, että muuta ratkaisua kuin tämä hallituksen esitys meillä ei ole käytettävissä, jos olemme rehellisiä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos eläkkeisiin annetaan indeksikorotukset, se lisää kulutuskykyä juuri niissä ryhmissä, joissa raha ei varmasti jää makaamaan pankkitilille vaan menee suoraan kulutukseen pienistä eläkkeistä. Sitä kautta se hyödyttää työntekijöitä ja myös työnantajia, kun kotimainen kysyntä lisääntyy.

Viiden markan suutarille sattuu satasen virhe. Se on se, mitä me tässä yritämme saada hallituspuolueiden edustajat ymmärtämään. Kun te leikkaatte pienituloisilta ihmisiltä indeksikorotukset, käy juuri niin kuin ed. Rimmi selvitti. He eivät pysty hankkimaan lääkkeitä, he eivät pysty hankkimaan tarvitsemaansa sairaanhoitoa. Mitä siitä seuraa? He joutuvat hoitoon laitokseen, kalliisiin erikoissairaanhoitolaitoksiin siten kun tilanne on mennyt todella huonoksi. Tampereen yliopistollinen sairaala on erinomainen esimerkki, missä todetaan, että kaikista säästöyrityksistä ja hoidon porrastuksista huolimatta potilaiden määrä on lisääntynyt. Olen itse kuullut hoitajien selvittävän hyvin seikkaperäisesti, minkälainen tilanne heillä tällä hetkellä on. Potilaat tulevat entistä sairaampina sairaalaan, ja kustannukset koko ajan nousevat. Me ajatellaan tätä koko kansantalouden kannalta, kun me puolustamme pienituloisten ihmisten ostovoiman lisäämistä. Toivottavasti me pääsemme tästä yhteisymmärrykseen. Sen ei pitäisi olla niin vaikea ymmärtää, jos vähänkin asiaa halutaan nähdä kokonaisuuden kannalta ja ennen kaikkea näiden pienituloisten ihmisten kannalta.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Maatalouspolitiikalla sekä sosiaali- ja eläkepolitiikalla on yksi yhteinen, käytännössä täällä ilmenevä yhtenevyys ainakin: yksi yö muutti kaiken. Viime eduskuntakaudella eivät tahtoneet sosialidemokraatit saada puheenvuorolistaan kärkipäähän millään puheenvuoroja keskustapuolueen kansanedustajien pyrkiessä olemaan aina kärjessä. Tänä päivänä heitä ei näy. Yhtään varsinaista puheenvuoroa eivät ole tässä eläkeläisten indeksien leikkausasiassa pyytäneet keskustan tai kokoomuksen kansanedustajat. (Ed. Laine: Nyt on Aittoniemi!) — Jaa, nykyinen uusi keskustan kansanedustaja Aittoniemi puolustaa hallituksen urhoollisimpana soturina varmasti hallitusta tältä osin.

Tosiaan työeläkkeet ja työeläkeläiset ovat olleet erityinen Ahon porvarihallituksen piikan kohde. Hyvin monissa toimenpiteissä nimenomaan tämä ryhmä on ollut toimenpiteiden kohteena, varsin rajujenkin. Yleisesti voi sanoa, että viime kaudella, kun kuunteli puheenvuoroja, hyvin monen keskustapuolueen kansanedustajan erityisenä harmina on suomalainen työeläkejärjestelmä, yleensäkin ansiosidonnainen sosiaaliturvajärjestelmä. Hyvin herkästi kohdistetaan sieltä juuri tähän arvostelua huolimatta siitä, että meillä on todella, niin kuin on todettu, pientä työeläkettä saavaa väkeä kovin paljon tässä maassa, jolla on toimeentulovaikeuksiaikin.

Tässä on hyvin pitkälti takana se, että näitten säästöjen varjolla hallitus tekee ideologista risti-retteä palkansaajia ja sosiaaliturvaamme vastaan. Kyllä kai sillä liittymäkohtansa on myös pankkimiljardeihin ja maatalouden miljardeihin. Voidaanpahan rahoittajat löytää niistä, joita on paljon mutta joilla on vähän rahaa käytettävissä. Kerroin on korkea. Se kai riittää valtiovarainministerille ja keskustapuolueen kansanedustajille Kemppaiselle ja Aittoniemelle.

Työttömyys ja hallituksen sosiaaliturvaan jatkuvasti tekemät leikkaukset ovat yhteisvaikutukseltaan pysyvästi syrjäyttämässä köyhyysloukkuun yhä suuremman osan kansalaisistamme. Hallituksen toimenpiteet ovat sinällään hajanaisia ja vaikuttavat näennäisesti pieniltä, yksittäisiltä toimeentuloturvan perusturvaverkon heikennyksiltä. Hallitus ei ole nimittäin vaivautunut selvittämään, mitä ne kokonaisuudessaan yhteisvaikutuksiltaan ovat ja mitä arjessa tapahtuu. Viimesijainen turva, toimeentulotuki, ei nimittäin ratkaise enää niitä ongelmia, jotka nyt aiheuttavat taloudellisia vaikeuksia suurelle joukolle suomalaisia. Näennäisesti pienten toimien yhteisvaikutuksen on selvästi todettu lisäävän köyhtymisen ja syrjäytymisen riskiä.

Erityisesti, kuten monissa puheenvuoroissa on todettu, sairausvakuutuksen ja asumistuen heikennykset lisäävät köyhtymistä. Sairausvakuutuksen ansiosidonnaisen osan korvausprosenttia on pienennetty, peruskorvattavien lääkkeiden, sairauden tutkimuksen ja hoidon omavastuuta on jatkuvasti nostettu. Verotuksen sairauskuluvähennys on poistettu, ja sairaaloiden hoitopäivämaksut ja muut maksut nousevat jatkuvasti. Erityisesti pienten eläketulojen verotus on räikeästi kasvanut. Pieni- ja keskituloisten työeläkeläisten käytettävissä oleva tulo on eräiden arvioiden mukaan yli 15 prosenttia pienentynyt pelkästään verotuksen kautta. Pienituloisten, paljon

sairastavien vanhusten taloudellinen ahdinko on todellisuutta, kuten on todettu. Terveystalouden palveluistakin he todella joutuvat tinkimään.

Sairausvakuutuksen ja asumistuen heikennykset nimenomaan kuvaavat perusturvan haavoittuvuutta. Tarveharkintaisten etuuksien kiistäminen ei paranna huono-osaisten asemaa vaan lisää heidän vaikeuksiaan. Indeksitarkistuksista luopumiset ja arvonlisäverouudistus alentavat entisestään pienituloisten tuloja. Terveys- ja sosiaalipalvelujen korkeat säästöt johtavat monet erityisryhmät entistä ahtaammalle. Tästä on nimenomaan kyse myös silloin, kun hallitus ei aio toteuttaa ensi vuodenvaihteeseen lupaamia indeksikorjauksia ja jättää niiden tasoon puuttumatta. Tasojen leikkaus heikentää juuri jälleen omalta osaltaan kokonaisvaikutusta. Myös erityisen tuomittavaa on, että eläkeläisiltä peritään vakuutusperiaatteen vastaisesti kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua, mikä käytännössä merkitsee sitä, että eläkeläiset maksavat todella 4 penniä äyriältä enemmän veroa kuin palkansaajat.

Hallituspuolueiden kansanedustajat ovat yrittäneet piilottaa ketunhantäänsä sosiaalimenotoimikunnan esitysten kainaloon. Sosiaalimenotoimikuntahan arvioi kasvuoletukset vaatimatomasti, ja kun ne on asetettu alhaiselle tasolle, johtaa se kauttaaltaan arvioon kansantalouden pienistä voimavaroista ja antaa mahdollisuuden osoittaa eläketurvan leikkausten välttämättömyyden.

Työeläkejärjestelmässä eläkkeet rahoitetaan ns. osittain rahastoitavalla systeemillä. On painokkaasti todettava, että tällä hetkellä työeläkerahastossa on varoja noin 150 miljardia markkaa eli vuosittaisen valtion budjetin verran. Kun eläkemenot kasvavat työeläkejärjestelmän asteittaisen voimaantumisen vuoksi, on nyt tarkoituksenmukaista asteittain purkaa ns. puskurirahastoa. Se, mikä tässä nimenomaan ongelman tekee ja sitä syventää, on tietysti se, että hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikalla on luotu pommi tähän systeemiin. Jos verenkierro pysäytetään, niin totta kai eläkevastuista huolehtiminen on tulevaisuudessa entistä vaikeampaa.

Arvoisa puhemies! On ollut toki jossakin määrin ymmärrettävää, että hallituspuolueet ovat olleet kovakorvaisia oppositiolle ja meille sosialidemokraateille, kun me olemme arvostelleet sitä, mitä he tekevät tämän maan kansalaisille politiikallaan ja nimenomaan sosiaalipolitiikan leikkauksillaan. Me emme ole enää pitkään aikaan olleet yksin arvostelemassa sitä, mitä hallitus ja

hallituspuolueiden kansanedustajien enemmistö tekee suomalaisille. Otan vain pari esimerkkiä.

Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan professori J. P. Roos toteaa: "Kaikki tähän asti tehdyt muutokset sosiaalipolitiikassa ovat koskeneet todella kurjimmassa asemassa olevia." Hän jatkaa: "Rakennemuutokset ja säästöt näyttävät kohdistuvan niihin, joilla ei ole korporatiivisia edunvalvoja takanaan, eli yhteiskunnan heikompiaisiiin." Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen professori Kari Salavuo jatkaa: "Tämän sodan atomipommi on ollut laajamittainen työttömyys ja täsmäase sosiaaliturvan ja palvelujen tipottaminen heikentäminen niiden keskuudessa, jotka eniten apua tarvitsisivat. Pitkäaikaistyöttömät, työttömät nuoret, ylivelkaantuneet, opiskelijat, vammaiset, paljon sairastavat ja erityisesti vanhukset ovat väestöryhmiä, joiden keskuudessa tuho on ollut eniten vaikeuksia aiheuttavaa." Näin kaksi professoria. Täytyy sanoa, että jos hallituspuolueiden edustajat eivät ole paljon oppositiota kuunnelleet, niin eivät he käy myöskään yliopiston luennoilla.

Eduskunta käsittelee parhaillaan perustuslakien perusoikeuksien muuttamista. Tämän hallituksen aikana olemme nähneet, mitä taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset perusoikeudet merkitsevät kovien arvojen ja taloudellisten voimavarojen niukkuuden aikana. Thatcheriläinen talousoppi on luonut syrjään työnnettyjen armeijan, jolle ei anneta kuin velvollisuuksia yhteiskuntaa kohtaan. Näin ei pitkään voi olla. Jollei hyvinvointipalveluja arvosteta, ajaututaan poliisivaltioksi, siivotaan jälkiä. On erittäin hyvä, että perusoikeuslaissa todetaan mm. perustelujen mukaan: "Välttämättömällä toimeentulolla ja huolenpidolla tarkoitetaan sellaista tulotasoa ja palveluja, joilla turvataan ihmisarvoisen elämän edellytykset." Edelleen tukeen kuuluu "esimerkiksi terveyden ja elinkyvyn säilyttämisen kannalta välttämättömän ravinnon ja asumisen järjestäminen".

Eduskunnan perustuslakivaliokunnassa hallituspuolueiden kansanedustajien enemmistö on tulkinnut nykyistä perustuturva-käsitettä. Tuloksen tiedämme. Jos mikään, niin nimenomaan perusoikeuksien toteutuminen korostaa seuraavien eduskuntavaalien merkitystä nimenomaan perusoikeuksien tulkinnan kannalta jatkossa.

Arvoisa puhemies! Sen perusteella, miten suomalainen yhteiskunta arvostaa perusturvaa ja perusoikeuksia, miten se arvostaa sosiaalipolitiikassaan ja eläkepolitiikassaan yhteiskuntamme rakentajia, eläkeläisiä ja vanhuksia, voidaan

määritellä, minkälainen sivistysvaltio isänmaamme Suomi on. Tältä osin jokaisen suomalaisen on voitava tuntea olevansa tämän maan täysivaltainen kansalainen, ja tältä osin nimenomaan myös eläkkeiden indeksitarkistusten täysimääräinen täytäntöönpano on tärkeää. Tältäkin osin on kysymys myös tästä.

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Det är mycket beklagligt att löften som givits, inte kan uppfyllas. I höstas så hette det att en normal indexjustering skulle ske år 1995. Nu uppfylls inte det här löftet annat än delvis. Men helt utan kompensation för höjda levnadskostnader blir pensionärerna inte den här gången. Det här glöms antagligen avsiktligt i den kritiska diskussion som förs här i dag.

On tietenkin valitettavaa, että annettuja lupauksia ei voida täyttää. Viime syksynä luvattiin, että normaali indeksitarkistus tapahtuisi ensi vuonna. Nyt tämä lupaus täytetään vain osittain. Täysin vaille kompensaatiota elinkustannusten noususta eläkeläiset eivät sittenkään jää tällä kertaa. Nyt käydyssä kriittisessä keskustelussa tämä unohdetaan, ehkä tarkoituksellisestikin. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei ole unohdettu, olemme hyvin tarkasti tuoneet esile, mitä otetaan ja mitä annetaan!)

Eläkkeen suuruuden lisäksi kansaneläkevakuutusmaksu samoin kuin sairausvakuutusmaksu herättävät paljon keskustelua eläkeläisten parissa, jotka eivät voi hyväksyä sitä, että he joutuvat maksamaan palkansaajia suurempia vakuutusmaksuja, vaikka he ovat jo eläkkeellä eivätkä nosta sairauspäivärahaa. Hallitus on, niin kuin olemme saaneet kuulla, luvannut alentaa eläkeläisten kansaneläkevakuutusmaksua 1 prosentin kuten palkansaajienkin maksamaa vastaavaa kansaneläkemaksua. Tavoitteena kuitenkin tulee olla kansaneläkemaksun poistaminen niin pian, kuin valtiontalous sen sallii.

Sairausvakuutusmaksu on paremmin perusteltavissa sen vuoksi, että eläkeläisten ja vanhusten sosiaali- ja terveydenhuoltokustannukset ovat suuret, niin kuin tiedämme. (Ed. Stenius-Kaukonen: Mutta he eivät saa päivärahaa, se on suurin menoerä!) — Aivan oikein. — Mutta eritasoisia maksuja pelkästään iän perusteella on vaikea perustella; sitä kantaa edustan minäkin.

Med tanke på budgetarbetet vill jag varna regeringen för att ytterligare försämra villkoren för läkemedel och sjukkostnader. Det tål inte

pensionärer och personer med små inkomster, speciellt om de ständigt är beroende av läkemedel och vårdtjänster.

Jag tycker att från regeringens sida snarare behövs en vädjan om förståelse hos både pensionärer och oppositionen än hårda tag i den här frågan. Ibland känns det som om regeringen och enskilda ministrar underskattar oss riksdagsmän och arbetet i utskotten och också den stora allmänheten. Här tänker jag på hur bråttom det var med slutbehandlingen av den här frågan i utskottet. Ätminstone tredje behandlingen kunde väl ha lämnats till hösten.

Budjetttyöskentelyssä haluan varoittaa hallitusta heikentämästä entisestään lääke- ja sairauskuluja koskevia ehtoja. Tätä pieneläkeläiset ja pienituloiset eivät kestä, varsinkaan jos he ovat koko ajan ihan säännöllisesti lääkkeitä ja hoitopalveluista riippuvaisia. Mielestäni tässä eläkeasiassa kovien otteiden sijaan tarvitaan hallituksen taholta pikemminkin vetoomusta ymmärtämyksen puolesta sekä eläkeläisten että opposition suuntaan. (Ed. Stenius-Kaukonen: Tehän juuri edesautatte näitä kovia otteita, kun runnotte tämän esityksen nyt läpi!) Joskus vaikuttaa siltä kuin hallitus ja yksittäiset ministerit aliarvioisivat edustajia ja valiokuntien työskentelyä ja suurta yleisöäkin. Ajattelen nyt käsittelyn kiirehtimistä ja aikataulua nimenomaan. Minusta ainakin tämän asian kolmas käsittely olisi ihan hyvin voinut tapahtua vasta syksyllä.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti kunnioitettavaa, että joku hallituspuolueen edustajakin uskaltanut puhumaan. Tosin ed. Nordman tunnetusti sosiaalisena mielenlaadultaan ei käynyt suorastaan puolustamaan hallituksen esitystä, vaan ikään kuin ulkopuolisena tarkasteli tätä asiaa. Olen havainnut, että ruotsalaisella ryhmällä ja useilla sen edustajilla on erinomainen tapa asettua ikään kuin hallituksen ulkopuolelle, yrittää pestä käsiään ja puhua kauniisti, niin kuin tässäkin tapauksessa eläkeläisten puolesta. Ed. Nordman moitiskeli ministereitä siitä, että he aliarvioivat eduskunnan työtä ja runnovat läpi täällä asioita. Mutta valitettavasti ruotsalainen ryhmä kaikessa kauniista puheista huolimatta tukee hallitusta. Se pitää tärkeimpänä kuitenkin hallituksessa mukana pysymistä ja koettaa omaa omaatuntoa rauhoittaakseen selitellä, niin kuin ed. Nordman selitteli. Se ei valitettavasti auta, vaan tuki, jonka ryhmä antaa

hallitukselle, helpottaa sitä toimimaan, niin kuin se toimii.

On totta, että tässä annetaan pieni indeksikorotus. Mutta se, mikä täällä on moneen kertaan tullut esiin, on tässä asiassa paljon olennaisempaa, nimittäin se, että nimenomaan eläkeläisiin ovat kohdistuneet kaikki nämä heikennykset niin verotuksessa kuin sairaskuluvähennysten osalta jne. Kuten on moneen kertaan jo todettu, nimenomaan eläkeläiset, vanhukset, ovat ryhmä, joka käyttää monin verroin enemmän sairauspalveluja, ja siltä osin heikennykset ovat ratkaisevia. Siinä mielessä kysymyksessä on paljon suurempi asia kuin pelkästään tämä indeksikorotuksen poistaminen, joka sekin jo sinänsä on erittäin raju hyökkäys eläkeläisiä vastaan.

Ed. Rimi: Rouva puhemies! Kun viime vuonna ennen joulua käsiteltiin eläkeindeksejä, todella silloinhan hallituksen puolelta annettiin lupauksia, että vuoden 95 osalta kaikki indeksikorotukset toteutetaan. On aika karmeata, kun ajatellaan sitä, että kansaneläkkeensaajat jäivät vuonna 94 vaille indeksitarkistuksia. Myös työeläkkeisiin tehtävä TEL-indeksikorotus jäi eläkeläisiltä saamatta hallituksen säästötoimien vuoksi. Erityisesti tämä koski myös perhe-eläkeläin ja rintamasotilaseläkeläin, ulkomailla maksettavista rintamalisistä annetun lain, eläkkeensaajien asumistukilain, lasten hoitotukilain ja vammaistukilain perusteella maksettavia etuuksia sekä muita kansaneläkkeen määrään sidottuja etuuksia. TEL-indeksiin sidottuihin etuuksiin olisi kuulunut 2,8 prosentin korotus ja Kansaneläkelaitoksen maksamiin etuuksiin 1,6 prosentin tarkistus.

Viime vuonna vietiin eläkeläisiltä 2,3 miljardia markkaa, ja nyt ollaan hallituksen esityksen mukaan viemässä 2,7 miljardia. Minusta kaiken tämän perusta ei ole yksin se, että puhutaan eläkepommista. Kaiken perusta minusta sille, että me olemme tällaisessa tilanteessa, on se, että hallitus on ollut täysin kyvytön hoitamaan tämän maan talouspolitiikkaa. Meillä on työttömyys niin huikeissa luvuissa, että suomenennätykset on rikottu ajat sitten ja puoli miljoonaa ihmistä on tälläkin hetkellä erittäin heikon toimeentulon varassa. Pitkäaikaistyöttömyys lähentelee varmaan tämän vuoden lopussa 200 000:ta, ja mitään valoa ei ole esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyteen näkyvissä.

Minusta tämä hallitus rikkoo lakia eikä yksin hallitus, vaan hallitusta lain rikkomisessa auttaa eduskunnan oikeistoenemmistö, kun se on hy-

väksymässä sen, että lakisääteisiä indeksitarkistuksia ei vielääkään toteuteta. Ei se riitä, että luvataan toteuttaa 2 prosenttia 3,5 prosentin sijasta.

Ed. Gustafsson sanoi, että hänen tekisi mieli sanoa, että hallitus ryöstää taikka tämä on ryöstö. Se on sitä. Se on nimenomaan sitä pienituloisilta eläkeläisiltä ja muilta kansalaisilta, joita indeksikorotukset nyt koskettavat. Kun 143 000 kansalaista elää pelkän kansaneläkkeen varassa, niin kuten jo aikaisemmin vastauspuheenvuorossani sanoin, tarvitaan melkoista mielikuvitusta, kun ajattelee, miten sillä yleensä ihminen tulee toimeen, eikä tulekaan. Se on todella vaikeissa olosuhteissa elämistä ja kitumista. Se on tinkimistä lääkkeistä, ruoasta, vaatteista. Se on tinkimistä sanomalehdistä, televisioluvasta ja kaikesta mahdollisesta.

Tänä iltana on keskustelussa tullut esiin myös se, että kaikki eläkeläisjärjestöt ovat vaatineet sitä, että indeksit korotetaan täysimääräisesti, korostan: kaikki eläkeläisjärjestöt. Eivät edes keskustaa ja kokoomusta lähellä olevat järjestöt ole voineet ymmärtää tämän hallituksen edesotamuksia ja heihin kohdistuvia rokotuksia.

Ainakin olen havainnut, että useimmissa puheenvuoroissa on kovin voimakkain sanoin syytetty keskustaa. Minäkään en aio yhtään keskustaa puolustaa, mutta minä syytän hyvin voimakkailla sanoilla myös kokoomusta ja nimenomaan valtiovarainministeri Viinasta, joka mielestäni on tämän hallituksen kaikkein vahvin mies ja kaikkein kovin jyrä, joka jyrää kaikki pienetkin oraat, joita eduskunnassa tai hallituksessa olisi, joitakin pieniä inhimillisyyden oraita. Ne ovat Viinasen saappaiden alle jääneet, tulleet sotkeutuksi.

Se, että eläkeläisiä ja muita päivärahan saajia ollaan nyt jälleen sotkemassa Viinasen saappaiden alle, on todella hävytöntä, koska tässä maassa tarvittaisiin nimenomaan ostovoimaa, että saataisiin myös kulutusta aikaiseksi ja sillä pieneltä osaltaan myös elvytetäisiin tätä yhteiskuntaa.

Nyt ollaan ajamassa lakeja lävitse tällaisella kovalla kiireellä juhannuksen alla. Yleensä tällä hallituksella on ollut tapana se, että se antaa joululahjoja, keppiä ja ruoskia, ihmisille joulun edellä, mutta nyt se haluaa antaa tällaisia juhannustervehdyksiä ja kuvittelee ilmeisesti ... (Ed. Stenius-Kaukonen: Piikikkäitä ruusuja!) — Oikein sellaisia orjantappuroita, kuten ed. Stenius-Kaukonen sanoi: piikikkäitä ruusuja. Todella oikein sellaisia orjantappuroita, joista ei saa mistään kiinni, hallitus antaa eläkeläisille nyt. —

Eläkeläiset eivät ole tätä unohtamatta. Eivät he ole dementoituneita vanhuksia, jotka eivät muistaisi, miten tämä hallitus heitä kohtelee, eikä jää heiltä huomaamatta, kuinka heitä kohdellaan, vaikka ollaankin juhannuksen alla ja vaikka varmaan hallituksen yhtenä tavoitteena oli se, että eduskunta kenties ei jaksaisi keskustella asiasta, vaan meillä olisi mukamas kiire kesälomalle. Ei ainakaan meillä vasemmistoliiton edustajilla ole niin kiire eduskunnan kesälomalle päästä, että emme halua näistä asioista määrätietoisesti keskustella ja tehdä kaikkemme sen eteen, että tällainen järjetön lakiesitys voitaisiin vielä kumota.

Arvoisa rouva puhemies! Todella, jollei lakiesitystä saada toisessa käsittelyssä parannetuksi, se on ehdottomasti kumottava.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rimmi hyvin voimakkain sanoin kritisoi säästöpäätöstä, jota nyt indeksien osalta ollaan tekemässä. Olisi tietysti ihannetilanne, jos yhteiskunnassa kyettäisiin säästämään niin, että ne tinkisivät ensimmäisinä, joilla on siihen varaa. Meillä kansanedustajilla olisi myös mahdollisuus näyttää mallia ja erityisesti vasemmistoon kuuluvilla kansanedustajilla. Ammattiyhdistysliikkeen kanssa pitäisi kyetä sopimaan niin, että siellä olevat sellaiset palkansaajat, joilla on varaa, tulisivat eläkeläisiä vastaan. Siitähän se yhteiskunnan yhteisvastuu alkaa. Kysyn vain: Kuinka paljon olette tehneet työtä sillä sektorilla? On helppo vastustaa, mutta pitää löytää keinot, joilla säästöt sitten tehdään. Tekisin itsekin ne paljon mieluummin sellaisten ihmisten toimeentulosta, joilla on siihen todella varaa.

Ed. Kuittinen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen hyvin huolestunut kuunnelllessani puheiden tasoa indeksikeskustelussa; asia on hyvin vakava. Tämä on ehkä lievästi sanottuna provosoivaa opposition taholta.

Vaikka ed. Rimmin kanssa olemme ensi kauden kansanedustajia, minun muistini on kuitenkin pidempi taaksepäin. Muistutan siitä, minkä tähden olemme nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ja minkä raskaan työn hallitus on tehnyt talouden kuntoon saattamiseksi siitä lähtökohdasta, joka tämän hallituskauden alussa oli. Samoin taloudenhoito ei saa olla lyhytnäköistä, eli meidän pitää muistaa kokonaistilanne myös sillä olevan lakiesityksen käsittelyn yhteydessä.

Olen samaa mieltä, että pienituloiset eläkeläiset ovat vaikeuksissa, samoin monet muut ryh-

mät, palkansaaajat ja lapsiperheet. En halua heidän tilannettaan yhtään vähätellä, en minkään ryhmän. Kuitenkin vetoan samaan, mitä ed. S-L. Anttila äsken sanoi, että palkansaaajajärjestöjen välillä tulisi päästä sopimukseen, että ne, joilla on työtä ja myös hyvä palkka, tulisivat vastaan ja auttaisivat tulojen jakamisessa niille, joilla on vähän rahaa käytettävissä tarpeellisiin elämän kustannuksiin.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila ja myös ed. Kuittinen puhuivat nimenomaan siitä, että pitäisi ottaa niiltä, joilla on varaa osallistua säästötalkoisiin. Ihmetyttää vain se, että päätösvaltaa kuitenkin käyttää eduskunnan enemmistö, tietysti niin kuin demokratiaan kuuluu. Kun enemmistö äänestää hallituksen esitysten puolesta, silloinhan tällaisia lakeja tulee, joissa ei tasapainoteta näitä asioita. Hallitus olisi aivan hyvin voinut tuoda esityksen, jossa määrättyyn rahamäärään olisi palautettu indeksit, jotka on luvattu aikoinaan palauttaa, ja pudotettu suurituloisten indeksiä. Silloinhan olisi pystytty tasapainotamaan ja tekemään lakiesityksestä edes jonkin verran oikeudenmukaisempi.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila tavanomaiseen tapaansa yrittää aina löytää syntipunkin ay-liikkeen piiristä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vastustaa sukupolvien vastakkainasettelua ja samalla tavalla eläkeläisten ja palkansaaajien vastakkainasettelua. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä puolustaa kaikkia niitä, joilla on pienet ja keski-suuret tulot. Näiden ihmisten etuja on leikattu, olivatpa he sitten eläkeläisiä tai työntekijöitä. Todelliset suurituloiset ovat usein pääomatulojen saajia, ja juuri tämä hallitus on antanut pääomatulon-saajille suuremmat verohelpotukset kuin kenellekään muulle. (Ed. Astala: Näin se on!) Eikö sieltä pitäisi lähteä etsimään maksajia eikä toisten pienituloisten ihmisten joukosta? Lapsiperheillä on tänä päivänä myös erittäin vaikea tilanne ja monessa perheessä, vaikka on kohtuullisen hyvät tulot, toimeentulo on kuitenkin erittäin tiukkaa, kun on suuri lainataakka niskassaan.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. S-L. Anttila käytti uskomattoman puheenvuoron tuodessaan esille sen, että paljon mieluummin hän leikkaisi niiltä,

joilla on varaa, ja ihannetilanne olisi se, että leikataan niiltä, joilla olisi varaa. Tämän hallituksen aikanaan on tehty nimenomaan niitä ratkaisuja, joihin ed. Stenius-Kaukonen viittasi. Pääomaverot Euroopan keveintä Suomessa tällä hetkellä. Osinkotuloja saavat ovat nollaverotuksella. Saattaa olla positiivinen eli käänteinen verotus. Omistajat on päästetty pankkituen kautta koko vastuusta. LSO:ta ollaan pelastamassa satojen miljoonien edestä. Tämä hallitus on tehnyt kaikkensa nimenomaan siinä, että omistajat, pääomatuloilla elävät, pääsevät vähällä ja palkkatuloilla elävät — pienituloiset, lapsiperheet — ovat ne, jotka maksavat.

Puheenvuoro, jonka ed. Sirkka-Liisa Anttila käytti, oli aivan uskomaton ja populistinen, pyrittään muka ihannetilanteeseen. Silloin kun ihannetilannetta haetaan ja eduskunnan käsittelyssä on esityksiä, pitää äänestää myös sen ihannetilanteen mukaan eikä toimia käytännössä toisin päin kuin puheet ovat.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. S-L. Anttilalle toteaisin sen seikan, kun hän vaati ay-liikkeeltä uhrauksia, että niiden työntekijöiden, jotka vielä ovat työssä, palkka- ja tulotaso on kovasti viime vuosien aikana laskenut. (Ed. Kemppainen: Sopimuksissa ei ole yhtään laskenut!) — Palkkataso on huomattavasti laskenut, ed. Kemppainen, ja myös reaalitytulot, koska on tehty nollaratkaisuja ja luovuttu lomarahastoista jne. Sen lisäksi on tullut erilaisia maksuja lisää, mm. omavastuuta lisää työtömyysturvan hoitamiseen. Siellä on vastuun kantamista varsin pitkälle.

Ed. Stenius-Kaukonen ja Korhonen viittasivat jo siihen, että pääomatulojen verotus on tässä maassa Euroopan alhaisin. Siihen pitäisi puuttua. Kun totesitte, että pitäisi ottaa sieltä, missä on, se tarkoittaa mm. pääomatulojen saajia.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska keskustelussa on niin paljon väärää käsitystä siitä, mistä on kysymys, haluan vain todeta sen, että työeläkevakuutus rahoitetaan työeläkevakuutusmaksuilla, jotka maksavat työnantajat ja palkansaaajat. Se ei ole siis verovarolla rahoitettavaa eläkevakuutusta, joten ne ehdotukset, mitä täällä esitetään, että verotuksella maksuista huolehdittaisiin, eivät nykyisessä järjestelmässä toimi. Sen sijaan jos halutaan kokonaan romuttaa taikka uudelleen muodostaa meidän työeläkevakuutusjärjestelmäm-

me, niin se on sitten kokonaan toisen keskustelun väärti, mutta tässä järjestelmässä rahoitus hoideaan vakuutusmaksuilla.

Esimerkiksi kun valiokunnassa oli asiantuntijoita, heilläkin näytti monella olevan se käsitys, että kysymys olisi valtion budjettiasia. He eivät tunteneet edes rahoitusperustetta, ja oli kyllä valitettavaa, että näin oli, kun he esittivät omia ehdotuksiaan, jotka eivät ollenkaan sopineet tähän nykyiseen järjestelmään. Siitä, että työeläkevakuutus rahoitetaan vakuutusmaksuilla, johon se, että palkansaajat ja työnantajat myös sopivat tästä asiasta keskenään. Kun näin on, olen hämmästellyt sitä, että vasemmistossa esimerkiksi ay-liikkeen luottamusmiehet esittävät täällä niin kovasti palkansaajajärjestöjen näkemysten vastaisia näkemyksiä.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sodan jälkeenhän Suomessa asutettiin lähes puoli miljoonaa ihmistä. Silloin ne, joilla oli maata, tarjosivat auttavan käden niille, joilla ei ollut mitään toimeentulomahdollisuuksia. Nyt on kysymys aivan samasta asiasta. Miten tässä yhteiskunnassa ne, joilla on hyvät toimeentulo, ojentavat auttavan kätensä niille, joilla sitä ei ole? Meidän järjestelmämme vain on sellainen, että näistä ei ole kyetty sopimaan siitä syystä, että joka ainut etujärjestö pitää tiukasti kiinni omista saavutetuista eduistaan, ja silloin tullaan juuri siihen tilanteeseen, että on pakko säästää niiltä, joilta kyetään säästämään. Valitettavasti nyt ollaan tekemässä päätöstä, joka ei ole sosiaalisesti oikeudenmukainen, mutta tässä taloudellisessa tilanteessa ollaan pakotettuja se tekemään. Sen takia en hyväksy sitä, että te täällä vaaditte toisen tyyppisiä ratkaisuja. Hoitakaa ensin ammattiyhdistysliikkeessä, että sielläkin järjestetään kantokyvyn mukaan taloustalkoot!

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammattiyhdistysliikkeen jäsenistö ei edusta tämän maan suurituloisia. Ed. S-L. Anttilan täytyy se tietää. On sitten kysymys palkansaajista taikka pääomatulojensaajista, suurituloiset eivät ole yleensä ammattiyhdistysliikkeessä. Me, jotka olemme suurituloisia ja ay-liikkeessä, kannatamme solidaarisia palkkaratkaisuja, (Ed. Kemppainen: Ei näy syntyvän!) jotka merkitsevät, että pienituloisille ja erityisesti silloin naisille annettaisiin suuremmat korotukset. Siinä mielessä on todettava, että ei näin ratkaisuja aina ole tehty. Mutta parin

viime vuoden aikana palkansaajien ansiotaso on huomattavasti laskenut.

Kun ed. Taina sanoi, että tässä ei nyt ymmärretä, mistä puhutaan, me puhumme kokonaisuudesta. Ensinnäkin näihin kahteen esitykseen sisältyy sellaisiakin osia, jotka vaikuttavat valtion rahoitukseen, esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen takuusuoritukset. Jos näitä maksuja ei kerätä riittävästi, niin valtion budjetista ne menevät. Jotta työeläkejärjestelmä pystyttäisiin pitämään pystyssä ja rahoitus hoitamaan, niin kun osa otetaan palkansaajilta, heidän verotaakkaansa on muualta kevennettävä, jotta osuus voidaan kerätä. Jos erityiset toimet ovat tarpeen tässä vaiheessa, me olemme täällä tuoneet esille, että vastuuvajaus tässä vaiheessa — kun eläkerahastoissa on nyt jo 160 miljardia markkaa rahaa ja 20 miljardia markkaa on kasvanut rahastojen osuus vuodessa — kyllä pystytään hoitamaan.

Nimenomaan me vetoamme siihen, että on katsottava kokonaisuutta, millä saadaan kansantalouden pyörät pyörimään, ja silloin kotitalouksien kulutuskysynnän lisääminen pienituloisimmilla on se, mistä on lähdettävä.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustajille Taina ja S-L. Anttila: Kyllä kai se niin on, että kaikkien laskelmien mukaan, mitä käytettävissä on, lapsiperheet ja pienituloiset eläkeläiset ovat ne ryhmät, joilla suhteellisesti eniten on murentunut nimenomaan tulopohja. Kyllä kai se nyt on aivan väistämätön tosiasia, joka laskelmilla pystytään osoittamaan.

Ed. S-L. Anttila puhuu etujärjestöjen roolista. Olen täysin samaa mieltä siinä mielessä, että ay-liikkeen rooli on etujärjestörooli ja se puolustaa omien jäsentensä etuja. Mutta se, että eduskunnassa pääoman omistajien ja osinkotulojen saajien puolustajien roolin ja kaikkensa heidän eteensä tehtävien ratkaisujen tekijän roolin on ottanut keskustapuolue kokoomuksen rinnalla, on uskomaton saavutus kyllä, ja se on tämän hallituksen sisällä tapahtunut. Pääomatuloilla ja osinkotuloilla eläjät vapautetaan melkein kaikki maksuista, mihin vain mahdollisuuksia on, ja pienituloisia lapsiperheitä ja eläkeläisiä rangaistaan. Se on uskomaton suoritus, ed. S-L. Anttila.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. S-L. Anttilalle sen, että hallitus olisi voinut tuoda tänne esityksen, jossa määrättyyn markkamäärään saakka

olisi palautettu ne indeksitarkistukset, jotka on jätetty tekemättä, ja eläkeläisille olisi voitu suorittaa myös nyt täysi indeksitarkistus ja porrastaa sitten määrätystä markkamäärästä ylöspäin sillä tavoin, että indeksejä ei täydellisesti kattoon asti olisi suoritettu. Se olisi ollut paljon oikeudenmukaisempaa kuin tämä.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt edustajat Rimmi ja Stenius-Kaukonen puhuvat ihan väärää tietoa. Eihän indeksitarkastusten korotustarvetta synny, jos palkat eivät ole nousseet. Te väitätte, että ne ovat laskeneet. Nehän ovat nousseet tähän asti. (Ed. Stenius-Kaukonen: Hinnat ovat nousseet!) — Niinhän me kaikki maksamme niitä hintoja, mutta palkat ovat nousseet. Siitähän tämä indeksitarkistus aiheutuu. — Eihän kenelläkään muilla ole tulo laskenut kuin työttömillä, maataloudella ja kantohinnoissa. Nehän vain ovat sovitusta laskeneet. (Ed. Stenius-Kaukonen: Nettomääräiset tulot ovat alentuneet!) — Reaalisesti ja nettomääräisesti muilla ei ole laskenut, joista on sovittu, kuin näillä kolmella ryhmällä. Kaikki muut ovat nousseet.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Hyvät työtoverit! Hyvä lehteriyleisö! (Ed. Laine: Vahtimestarit!) On aika mielenkiintoista ollut kuulla tätä keskustelua tähän saakka, ja nähtävästi tämä tiivistyy tässä pikkuhiljaa, kun yö lähenee.

Kun ed. S-L. Anttila yleensä vähintään kerran viikossa hyökkää ammattiyhdistysliikettä kohtaan tässä salissa, (Ed. Kemppainen: Ilmeisesti useamminkin!) täytyy aina muistaa se, että ay-liike, noin kaksi miljoonaa jäsentä, pitää tämän maan pystyssä, pyörittää tätä maata. Hyvin paljon tässä salissa keskustellaan niiden ihmisten puolesta tai niitä ihmisiä vastaan, jotka elävät yhteiskunnan tukiverkoston varassa. Nyt puhutaan, ainakin me täällä vasemmistoliiotossa, niistä eläkeläisistä, jotka elävät hyvin pienen eläkkeen varassa. Me olemme näistä huolestuneita ja kannamme jatkossakin huolta.

Kun tiedämme, mitä paineita on tulossa, niin nähtävästi, ed. Kemppainen, tulevana syksynä on hyvin paljon paineita, että myös ammattiyhdistysliike aloilla, joilla vienti vetää kohtalaisen hyvin, tulee vaatimaan kansallista tukipakettia. Osa yrittäjistä on jo esittänyt, että tarvitaan kansallista tukipakettia, koska eräs väestöryhmä on saamassa kansallisen tukipaketin. (Ed. Kemppainen: Ryhmä, joka kärsii!) Heidän tu-

lonsa tulevat muuttumaan hyvin huomattavasti.

Minulle tulee hyvin usein mieleen se, onko pääministeri Aho koko kolmivuotiskautensa aikana yrittänyt tähän maahan sellaista neuvottelukuntaa, joka etsisi kansallista ratkaisua. (Ed. Vistbacka: Ei, vaan Suomi EU:hun!) Mutta hänellä on ollut monta muuta kiirettä pitäessään hallitusta koossa ja menossa Brysseliin jne. Tämöistä yritystä minun tietääkseni ei ole, joka ehkä olisi avannut solmuja tässä maassa.

Eräs asia, joka on tämän hallituksen aikana tullut moneen kertaan meille vastaan eduskunnassa, on se, että perustuslakivaliokunta on ottanut uuden roolin. Se on lähtenyt tulkitsemaan lakejamme hyvin reilusti toiseen suuntaan ja tekemään poliittisia ratkaisuja, joita aikaisemmin minun muistini mukaan ei ole tehty tässä eduskunnassa. Siis on ollut poliittista harkintaa, mutta nyt on tehty hyvin väkivaltaisia päätöksiä.

Täällä on tullut monissa puheenvuoroissa jo se todettua, että tämä paketti, jota nyt ollaan käsittelemässä, vie ihmisiltä ostovoimaa 2,7 miljardia markkaa. Se on huomattava määrä rahaa, kun miettii, niin kuin täällä on todettu myös vasemmistoliiiton edustajien puolelta, että se on kotimaisesta kysynnästä hyvin pitkälle pois. Pientä eläkettä saavat ihmiset eivät osta obligatioita eivätkä säästä eivätkä osta osakkeita, vaan he pistävät rahat kiertoon ja kulutukseen, ja silloin ne menevät myös yhteiskunnan hyväksi. Mutta tätä ei nähtävästi hallituksessa mietitä, koska oikealla näillä ihmisillä, kansanedustajilla ja ryhmillä, joita he nähtävästi edustavat maassa, ei ole hätää. Heillä on ostovoimaa myös jatkossa.

Keskustelu on myös sen osoittanut, vaikka täällä nyt yksi varsinainen puheenvuoro on hallitusryhmästä käytetty eli ed. Nordman yritti vähän tasoitella tietä. Häinkin varmasti oli sitä mieltä, että nämä lakiesitykset olisi pitänyt jättää syksyyn, mutta hänellä ei nähtävästi ole muuta kuin puheoikeus täällä. Hänen puolestaan päätää ryhmä, että olet hallituksen takana.

Täällä ovat moneen kertaan tänäkin iltana mm. edustajat Kemppainen ja Taina puhuneet, että ei ole rahaa, ei ole rahaa, nyt on pakko säästää. Kyllä minä palautan mieliin muutaman niitä kohteita, joihin tässä maassa on löytynyt rahaa.

Jos meillä on pankkitukeen tähän päivään mennessä ollut laittoa jokin 46 miljardia markkaa, joka on paljon enemmän kuin se, mikä aiotaan niistä eläkeläisiltä, niin ihmetellä täytyy, ettei hallitus ole lähtenyt etsimään mm. pankki-

tukipaketista sitä osaa, jossa on ollut rikollista toimintaa mukana. Sieltä saattaisi löytyä sellais-takin rikollista toimintaa, jossa ihmisen omaisuus pitäisi laittaa hukkaamiskieltoon ja ottaa tarvittaessa, jos rikoksia on tapahtunut, yhteis-kunnan haltuun. (Ed. Apukka: Sehän olisi tör-keää!) — Näin se varmasti olisi.

Meille hankitaan hävittäjiä lama-aikana, han-kitaan rynnäkkökiväärejä, joita voitaisiin tehdä Suomessa, hankitaan Saksasta tykkejä, jotka ruostuvat taivasalla ympäri Suomea. Niistä näh-tävästi saa kohta romuraudan hinnan, kun ne ovat käyttökelvottomia.

Kansallinen tukipaketti, kun mennään Eu-roopan unioniin, vaatii myös erittäin paljon uut-ta rahaa. Euroopan unionin jäsenmaksu vaatii rahaa. Alenevat verotulot vaativat myös katetta. Ensi vuonna tarvitaan uutta rahaa jo senkin ta-kia yli 20 miljardia markkaa.

Eihän tässä salissa ole rahasta kysymys, vaan poliittisesta tahdosta. Sehän on ratkaisevaa, ke-neltä otetaan, kenelle annetaan ja mihin rahaa sijoitetaan. Rahaahan tuntuu löytyvän vaikka kuinka paljon tästä salista, kun vain pikkuisen miettii, mitä tässä salissa on päätetty ja mitä tullaan päättämään. (Ed. Korhonen: Raha löy-tää rahan luo!)

Nyt hallituspuolueet nähtävästi uskovat, että kun torstaina nämä lait ovat pikavauhdilla kol-mannen käsittelyn läpi menneet, niin eläkeläiset unohtavat nämä asiat kesän kuluessa, jos sattuu vallankin helteinen kesä tulemaan. Mutta kun eläkeläiset saavat tilinauhan 5 päivänä huhtikuu-ta ensi vuonna, niin nähtävästi he taas heräävät tästä helteisen kesän menosta ja miettivät, kuka teki ja mitä teki.

Eikä tarvitse olla mikään ennustajaeukko tie-tääkseen, että nähtävästi hallituspuolueet halua-vat tulevasta vaaleista eläkeläisten vaalit, ja eläke-läiset kyllä ovat aktiivisia käymään äänestämäs-sä. Eläkeläiset äänestävät yleensä 95-prosenti-sesti. Minun mielestäni on erittäin hyvä, että hal-lituspuolueet ajavat nämä vaalit erääseen asia-ryhmään ja eläkeläiset tulevat ratkaisemaan tule-vat eduskuntavaalit. Toivottavasti he ratkaisevat oikeudenmukaisella tavalla, ettei tällaista epäoi-keudenmukaisuutta, mitä näissäkin kahdessa hallituksen esityksessä nyt on käsitellyssä, tule jatkossa tapahtumaan.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että tässä salissa käytäisiin myös jatkossa keskustelua siitä, että etsittäisiin rahoituslähteitä. Ehkä niitä löytyy paljon muitakin. Muutaman tässä luettelin, kos-ka ne olivat niissä luvuissa, joissa puhutaan mil-

jardeista, kun jaetaan rahaa eri ryhmille tässä maassa. Jos eläkeläisiä on yli miljoona ja meillä on kansallisen tukipaketin piiriin tulossa 120 000—130 000 ihmistä, niin onhan näillä huo-mattava ero. Viimeksi mainittu kansallinen tuki-paketti ei ole edes pakollinen. Ei tietysti eläkeläis-ten indeksin korjaaminenkaan ole, mutta tämä vain lisää uusia työttömiä, ja hallitus tekee näitä omilla ratkaisuilleen mm. tällä tavoin.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppänen totesi, että perustuslakivaliokunta on tässä asiassa käyttä-nyt poliittista harkintaa. Varmasti näin on, ja voin valaista ed. P. Leppästä, koska olen ollut hyvin pitkään perustuslakivaliokunnan jäsene-nä. Siellä käytetään pääasiassa hallituspuoluei-den harkintaa eli enemmistö yritetään väen väki-sin saada kasaan, koska aina silloin tällöin myös hallituspuolueiden kansanedustajat ovat olleet sitä mieltä, että hallituksen harkinta on ollut vää-rää.

Muistutan vain työllisyyslain monista heiken-nyksistä, joissa todella väkisin hallituspuolueet ovat saaneet rivinsä kuntoon perustuslakivalio-kunnassa. Vaikka perinteisesti siellä voivat myös hallituspuolueiden edustajat äänestää vastaan, niin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajat ovat valitettavasti ottaneet sellaisen roolin, että hallituksen kanta pitää saada siellä lähes poik-keuksetta aina läpi.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Kun on muutaman tunnin kuunnellut keskusteluja, täy-tyy vain todeta, että nämä asiat eivät miksikään muutu, hallituksen kylmä linja jatkuu entisel-lään. Ja kun täällä on eräistä ministereistä puhut-tu, niin minun täytyy sen verran sanoa, että tässä hallituksessa yksi rehellinen ministeri eli valtio-varainministeri Viinanen. Hän uskaltaa puhua, mitä hallituksen saalistuspolitiikka tänä päivänä on. Hän sanoo, mitä ajattelee, mutta ennen kaik-kea keskustan ministerit kyyröttävät Viinasen selän takana. Asiasta olen ministeri Viinasen kanssa eri mieltä, mutta hänellä on jonkinlaista suoraselkäisyyttä.

Mitä yleensä tulee ammattiyhdistyksen roo-liin, joku kansanedustaja sanoi, että kansanedus-tajien pitäisi luopua joistakin oikeuksistaan tai olla edes auttamassa, onhan ay-puolellakin suu-rituloisia eläkeläisiä. Näin on, mutta luin muuta-ma kuukausi sitten lehdestä jutun, jossa eräs kan-sanedustaja, emäntä, sanoi, että hän päättää EU-kannanottonsa, onko se myönteinen tai kieltei-

nen, sillä perusteella, miten hänen sikafarminsa saa kansallista tukea. Eli tämä tästä kansanedustajan moraalista ja saalistuksesta. (Ed. Kemppainen: Kuka näin sanoi?) — En muista, mutta näin on.

Voin ihan täydellä sydämellä yhtyä opposition näkemyksiin, että nyt on tällä lakiesityksellä hyvä jälleen huijata maamme hiljaisia: vanhuk- sia, eläkeläisiä, jotka ovat tyytyneet ja tyytyvät erittäin vähään, mutta heiltä otetaan lähes 3 mil- jardia markkaa pois.

Tuntuu kummalliselta, että johonkin löytyy rahaa ja johonkin löytyy mukamas oikeudenmu- kaisuutta, mutta kun puhutaan maamme miljo- nasta eläkeläisestä, heiltä kaikki viedään. Kol- men vuoden aikana indeksitarkistukset ovat jäässä, sairauskuluvähennykset on poistettu ve- rotuksesta, ja jokainen meistä, kun tulemme 10— 20 vuotta vanhemmiksi, entistä useammin jou- dumme menemään sairaaloihin, entistä enem- män joudumme maksamaan sairaankuljetuskyy- tejä, entistä enemmän joudumme syömään lää- keitä. Mutta me olemme siinä etuoikeutetussa asemassa, että me olemme hoitaneet omat asiam- me kuntoon eikä meillä olekaan niitä 2 000 mar- kan eläkkeitä, vaan ne ovat jo seitsemän vuoden täällä olon jälkeen huomattavasti suuremmat.

Tämä lakiesitys on tietysti hylättävä ja ja toivon mukaan joskus hallitukselta löytyy jonkinlaista oikeudenmukaisuutta.

En voi olla menemättä siihen kansalliseen tu- kipakettiin, kun puhuttiin edelleen etujärjestöis- tä. MTK etujärjestöineen on tehnyt täällä vuosi- en varrella lakeja. Eivät ne ole oikeudenmukai- sia eri mautiloja kohtaan. On säännelty laissa, mikä on elinkelpoisen maatilalan koko. Kun kan- sallisesta tukipaketista saimme ministerit ja vir- kamiehet keskustelemaan kanssamme, niin täy- tyy kysyä, luuletteko, että kansallista tukea saa jokin muutaman lehmän tila tai se, jolla on muu- tama hehtaari maata. MTK etujärjestöineen ja rikkaine ihmisineen on järjestänyt niin, että tuet annetaan niille, joilla on.

Kun tätä kansallista tukipakettia annetaan toistakymmentä miljardia markkaa ja puhutaan kauniisti maaseudun elävöittämisestä, rakenne- muutoksista ja aluepolitiikasta, kun me syydä- me siihen veronmaksajien rahoja 14 miljardia markkaa, niin myös hallitus tekee johdonmu- kaista politiikkaa, niin että mautiloja vähenne- tään 60 000—70 000. Niiden jotka hyvin innolla puolustavat MTK-etujärjestöjä, pitäisi mennä jo ensiopetustunneille, eli on täysin turha puhua, että eri etujärjestöt ovat oikeudenmukaisia. Ay-

likkeessä on hyvin paljon huonoa, mutta ennen kaikkea MTK:ssa on niin räikeitä väärinkäytök- siä, että sitä suomalainen ihminen ei voi hyväk- syä.

Mitä yleensä tulee eläkekattoon, SMP:n edus- kuntaryhmä ja puolue lähtevät siitä, että meidän tulisi säätää eläkekatto. On kerta kaikkiaan kau- histuttavaa, että joku eläkeläinen saa 2 000 markkaa, toiset vetävät satojatuhansia markko- ja kuukaudessa. Kun täällä on joskus keskusteltu asiasta, niin on sanottu, että se on täysin mahdo- tonta. Täällä tehdään vuosittain toistatuhatta lakia. On vain hyvistä tahdosta kiinni, haluam- meko tehdä oikeudenmukaista politiikkaa. Mut- ta näitten vuosien varrella ja viimeksi muutamien kuukausien aikana hallitus tietoisesti on tehnyt politiikkaa, jolla köyhät pannaan kyykkyy- n. Tämä laki, jos mikä, tekee sitä.

Ed. Viinanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhe- mies! Ensinnäkin haluan oikaista sen ed. Mäki- pään väitteen, että olisin muka suhtautumassa Suomen EU-jäsenyyteen sen mukaan, mitä se merkitsee omalla sikatilallani. Yleensäkin toi- von, että politiikassa ei mennä näin pitkälle hen- kilökohtaisuuksiin, ja jos mennään, ei ainakaan väärillä tiedoilla. Missään vaiheessa en ole näin sanonut. Päinvastoin olen todennut, että haluan selvittää, mitä tehtävät ratkaisut merkitsevät eri tuotantosuunnittain ja myös eri alueilla Suomes- sa.

Mitä tulee MTK:hon kohdistuneisiin syyttei- siin, joita ed. Mäkipään puheenvuorossa oli hy- vinkin paljon, kehotan vain ed. Mäkipäätä tutus- tumaan siihen, miten maatalouden tulosta on leikattu viimeisen kolmen vuoden aikana yli 2 miljardilla. Tämä tukipaketti tulee tietämään vie- lä 900 miljoonan markan tulonleikkausta. To- teutuessaan sellaisenaankin se merkitsee tätä tu- loleikkausta. Olisi erittäin tärkeää, että silloin, kun keskustellaan asioista, olisi käytössä faktat eikä tunne.

Ed. Stenius - K aukonen: Arvoisa pu- hemies! Ed. Mäkipää puhui eläkekaton puolesta. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on jättänyt ed. Polvisen nimissä tällekin eduskunnalle laki- aloitteen eläkekaton säätämisestä.

Ministeri Viinanen viuhahti salissa, mutta va- litettavasti, vaikka juuri hänestä on puhuttu ja

häntä olisi kaivattu vastaamaan täällä esitettyihin väitteisiin, hän ei anna eduskunnalle sitä arvoa, että hän malttaisi viisi tai kymmenen minuuttia uhrata ajastansa sille, että keskustelisi näistä eläkeindekseistä. Se osoittaa, millä tavalla hän suhtautuu eduskunnan päätösvaltaan. Sitä osoittaa nimenomaan se, että kun ed. Nordman vetosi, että kolmatta käsittelyä ei nyt kevätkaudella tästä asiasta käytäisi, niin ed. Taina ilmoittaa, että hallituksen tärkeimmät ministerit Aho ja Viinanen ovat päättäneet, että asia käsitellään nyt ja keskustelu on siitä poikki.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1995

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 105
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 107
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelu:

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslain säännöksiä muutettavaksi työterveyshuollon kustannusten korvaamisessa. Korvaukset ryhmitellään kahteen luokkaan: ehkäisevään toimintaan ja sairauksien hoitoon. Ehkäisevällä toiminnalla ja sairauksien hoidolla on kiin-

teä yhteys toisiinsa, joten on hyvä, että korvausprosentti on sama.

Suomessa arvostetaan yleisesti työterveyshuoltoa. Sitä pidetään työntekijöiden terveyden kannalta erittäin tärkeänä ja työnantajien kannalta henkilöstön toimintakykyä edistävänä. Työterveyshuolto on myös kansallisesti ja kansantalouden kannalta kannattavaa: estetään enenaikaista eläköitymistä, vähennetään sairauspoissaoloja jne. On tärkeää, että työnantajat ovat jatkuvasti motivoituneita työterveyshuollon järjestämisessä. Tästä syystä valtiokunnan opposition mielestä olisi tässä yhteydessä tullut korvausprosentti palauttaa ennalleen 55 prosentiksi nykyisen 50 prosentin sijasta, johon on viime vuosien leikkauksien johdosta päädytty. Muutos olisi jakanut kustannuksia kohtuullisesti valtion ja työnantajien kesken, kuten opposition vastalauseessa ehdotetaan.

Tulemme esityksen toisessa käsittelyssä tekemään yksityiskohtaisen muutosehdotuksen korvausprosentin nostamiseksi 55 prosenttiin.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Täydennän ed. Muttilaisen puheenvuoroa sillä, että todella tämän lain ensimmäisessä käsittelyssä valiokunnassa arvannon jälkeen korvausprosentti opposition voimin nostettiin 55:een. Sitten lakiesityksen toisessa käsittelyssä se taas laskettiin takaisin 50 prosenttiin. Sinänsä nuo muutokset, jotka ovat kaksiluokkaisessa työterveyshuollon korvauskäsitelmissä, ovat ihan oikean suuntaisia. Mutta todellakin tilanteessa, jossa laskentaperusteet työterveyshuollolle eli korvausperusteiden markkamäärät ovat heikentyneet, on paikallaan, että korvausprosentti palautetaan aiempaan.

Toisen käsittelyn yhteydessä yksityiskohtaisessa käsittelyssä aion tehdä muutosehdotuksen korvausprosenttiin.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kuuluu siihen lakien sarjaan, jota erityisesti valtiovarainministeri Viinanen ja sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen johdolla harjoitetaan tässä maassa. Eli tässä tehdään uudelleenjakoa; välillä työttömien kesken jaetaan varoja uudelleen ja tässä tapauksessa ollaan tekemässä keskinäistä ns. solidaarisuutta työterveyshuollon sisällä. Lähtökohtanaan tässä on, että kun työterveyshuollon korvattava toiminta ryhmitellään kahteen korvausluokkaan, niin uudistus ei sitten aiheuta muutoksia työterveyshuollon keskimääräiseen kustannustasoon. Tämä on vähän

sama kuin se työttömyyskorvaus, joka tuli, että suurempituloiset työttömät olivat solidaarisia pienempituloisille työttömille.

Nyt tarkoituksena on se, että painopiste siirtyy enemmän ennalta ehkäisevään terveydenhuoltoon. Se on yleislinjauksena aivan hyvä suunta, mutta se ei saa tapahtua sillä tavalla, että nekin työnantajat, jotka ovat tähän mennessä katsoleet tarpeelliseksi juuri työolojen vuoksi satsata esimerkiksi sairauden hoitoon — se saat-taa joillekin työnantajille olla erittäin perusteltua — nyt sitten todella vähentävät sairauksien hoitoa. Tässä suhteessa ennalta ehkäisevään toimintaan satsaaminen ei välttämättä tuota sitä lopputulosta, mitä haluttaisiin.

Kaiken kaikkiaan, kun korvausprosentteja lähdettiin rukkaamaan, niin tämä ei todellakaan ole mikään iso parannus, vaan aivan kuten edelliset puhujat ovat todenneet, vasemmistoliiton kanta on myös se, että toisessa käsittelyssä tule-mme äänestämään korvausprosenttien muuttami-seksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-tetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 6 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 69

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaa-li- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa pu-hemies! Kysymyksessä on sotilaseläkejärjestel-män muuttaminen. Tässä tavallaan mennään sitä samaa linjaa kuin valtion ja kuntien eläkkeissä, että eläkeikää nostetaan ja eläkkeen määrää alennetaan. Sotilasammattien osalta kuitenkin muutokset eivät ole niin suuria. Asteittainen siir-tymä on myös pidempi. Sotilaseläkejärjestelmän ulkopuolella olevista puolustusvoimien ja raja-vartiolaitoksen sotilasviroista ehdotetaan ne, joissa edellytetään samanlaista sotilaslalista val-miutta sodan ajan tehtävissä kuin upseereilta ja opistousepereilta, siirrettäväksi pääosin saman-laiseen eläkejärjestelmään kuin upseerit ja opis-

touseerit. Vastaavasti ei-sotilaalliset tehtävät muutettaisiin siviilitehtäviksi. Näissä tulisivat normaalit 65 vuoden eläkeiät ja 60 prosentin eläketasot, mihin on julkisellakin puolella jo siir-rytty. Esitys osaltaan antaa aiheen samanlaiseen kritiikkiin, mitä täällä on näiden asioiden käsitte-lyn yhteydessä aikaisemmin esitetty.

Valiokunta muutti voimaantulosäännöstä, jotta rajavartiolaitoksen ilma-aluksen päälliköi-den eläkeasia saataisiin kuntoon. Vuonna 74 muistaakseni joku kenraali oli luvannut ilma-aluksen päälliköille, että tämä asia hoidetaan. Nyt kun on kulunut 20 vuotta, eduskunnan so-siaali- ja terveysvaliokunta on nähnyt asialliseksi todella hoitaa asian. Koska saamamme selvityk-sen perusteella ei ollut mitään näkymää siitä, että tämä viranomais toiminnalla hoidettaisiin, niin me muutimme voimaantulosäännöstä, ja kuusi rajavartiolaitoksen ilma-aluksen päällikköä tu-lee nyt saamaan paremman eläkkeen.

Tätä vastustettiin nimenomaan sillä perusteel-la, että kun kaikkien muiden eläkkeitä heikenne-tään, niin yhden ryhmän eläkkeitä ei voida pa-rantaa. Mutta kysymys ei ollut siitä, että todelli-suudessa varsinaisesti parannettaisiin. Totta kai heidän henkilökohtaista eläkettä parannetaan, mutta heidät saatetaan vain samaan asemaan kuin muut ilma-aluksen päälliköt.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Haluan vielä täsmentää sitä, mitä ed. Stenius-Kaukonen puheenvuorossaan sanoi koskien juuri rajavar-tiolaitoksen palveluksessa olevaa kuutta ilma-aluksen päällikköä. Heidän osaltaan yhtenä vet-kuttelun perusteena on käytetty sitä, että heidän aluksissaan on yleensä kaksi ohjaajaa. Mutta nimenomaan nämä rajavartioston ilma-aluksien päälliköt toivat esille sen seikan, että nämä lentä-jät ja päälliköt joutuvat toimimaan aivan toisen-laisissa olosuhteissa kuin esimerkiksi sotilaslen-täjät siinä mielessä, että heillä ei ole käytettävis-sään samalla tavalla tutkalaitteita ja vastaavia ja he joutuvat lentämään useasti huomattavasti matalammalla, erittäin huonoissa olosuhteissa matalalla, mikä on vaarallista. Tässä suhteessa on ollut todellakin ihmeellistä, että tällaisen pie-nen ryhmän eläkejärjestelyjä ei ole voitu saattaa ajan tasalle.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön on kirjattu ponsi eli sosiaali- ja terveysvaliokunta edellyttää, että ”hallitus saattaa puolustusvoi-mien palkka- ja virkarakenteen kehittämistyön kaikilta osiltaan pikaisesti loppuun, kuten valio-kunta mietinnössään n:o 57/92 edellytti”. Epä-

kohdat kävivät ilmi myös valiokunnan asiantuntijakuulemisessa, kun henkilöstöryhmien edustajat niin Upseeriliitosta kuin Päälystöliitostakin totesivat, että asia ei ole edennyt sillä tavoin kuin eduskunta on kannanotossaan edellyttänyt. Toivottavasti tämä ponsi nyt vihdoinkin saa vauhtia asiaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.40.

Täysistunto lopetetaan kello 19.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

